

AKATALPA

Ocak 2011 - Sayı 133

Aylık Şiir ve Eleştiri Dergisi

ISSN 1305 - 7685

AKATALPA ŞAİRLERİ

Mehmet YAŞIN

Tekrarlıyoruz: *Akatalpa*'nın temel ilkesi bünyesinde kötü ürüne yer vermemektir. Hatır gönül de, başka etmenler de şu günlere değin bu ilkeyi bozmamıştır, bozamaz.

Bu, yayımladığımız bütün ürünlerin şaheser olduğunu (böyle bir şey işin doğasına aykırı zaten) ileri sürdüğümüz anlamına gelmez ve niçin böyle anlaşılacak istendiğimizi anlıyor değiliz.

Kötü ürün yayımlamıyoruz. İçimize sinmeyen şiire, yazıya yer vermiyoruz. Kesinlikle ortalamanın altına düşmeyen, topluca ortalamaı yükseltmeye çalışan, belki de, en doğru hakem-eleştirmen Zaman'ın karşısında ayakta duran-duracak ürünleri içeren, seçkin bir yayın politikası izlemeye çalışıyoruz.

Ama galiba bu kadarı bile platformumuzu farklılaştırıyor ki bize kendimizi çevreden farklılaştırma havasındaymışız muamelesi çekmek isteyenler çıkıyor.

Oysa biz sadece yapılması gerekeni yapıyoruz.

Yapılması gerekeni yapmayan, yapamayan kimi ortalama-ve-altı sözde şair-editörlerin suçunu bize yüklemeye çalışmayın lütfen.

Biz, günümüzde şiirin geldiği çizginin altında kalan, alelade çalışmalara, alıştırmalara, çiziktirmelere, eziştirmelere, büzüştürmelere, özete iç dökmelere uzağız, o kadar.

Arkadaşlar, hep birlikte kötü ürün yayımlamayalım, ortalamaı yükseltelim ki has şairler şaheser şiir yazıp yayımlamak için elverişli bir ortam bulsun.

Bunun içindir ki, çok şiir, daha çok iyi şiir yayımlamaya devam ve gayret edeceğiz. Kötü ve kötünün kötüsü, şiir diye orada burada yayımlanan sözde ürünlerin karşısında, nicelik olarak da dikilme zorunluluğumuz var.

Sözde-soruyorlar: "Akatalpa şairleri" diye bir tanım mı var yani? Yanıt, hemen: Böyle bir hedefimiz mi oldu ki? Daha dün bir kadro dergisi olarak çıkıyorduk, *Yeni Biçem*'in kadro dergisi olmadığı eleştirisine karşılık olmak üzere. Bunda da belli oranda başarılı olduk ki şimdi o kadronun bir parçasını bize karşı özel bir güçmüş gibi göstermek istiyorsunuz.

Geçiniz ve bakınız: Belki de yakın bir gelecekte "Akatalpa şairleri" sözünü bizim dışımızda siz kullanacaksınız. Hayatımız boyunca tek tip bir şiiri savunmadığımız, savunamayacağımız gerçekliğini görmezden gelerek.

Son birkaç yıllık süreçte ilk şiirlerini dergimizde yayımlayan genç arkadaşlarımızın sayısı 20'li rakamları geçti. Bunlar ve gelecekte aramıza katılacak yeni şairler aracılığıyla Türkçe şiire minik bir katkı sağlanabilecektir belki de.

İlk şiirlerini *Akatalpa*'da yayımlayan, son şiirlerini *Akatalpa*'da yayımlayan, arada bir şiirlerini *Akatalpa*'da yayımlayan şair arkadaşları; daha daha iyi şiirler yazmaya, olabilirse yarın ve uzak yarınlarda da okunacak şiirler yazmaya Şiir'e ve Dergi'mize bu yolla katkıda bulunmaya çağırıyoruz.

Devami arka kapakta →

BULUŞMA NOKTASI

Aniden sıçradı yerinden beyaz teke.

"Gitmey'ceğim!" demişti dün.

Şimdi giyiniyor panik halinde, gecikti.

Yetişemey'cek anlaştıkları saatte, kız kaçacak buluşma noktasından.

Ve böyle bir karşılaşma anı

önüne çıkmayacak ömrü boyunca.

Savaşların anısına dikilen keçi heykeli gibi meydana kalacak

üstündeki güvercin kakalarıyla.

Boynuzunu duvarlara çarpa çarpa koşuyor.

Karanlık basarken

çevreyi kolaçan edip dinliyor,

kanatlarını ödünç veren bir perinin

o ana kadar ulaşamamış fısıltısını: "Uç hadi uç!"

Aklı öyle bir yük ki köstekliyor onu.

Peri-kanatlarına rağmen

sürünüyor teke uçmak yerine.

Daraldıkça daralan sokakta, kalbiyle inatlaşan

boynuzun ağırlığından düşer kalka...

(N'olur akıl ile kalbin bi' buluşma noktası olsa.)

Neapolis, 2010

Tahir Abacı, Adnan Akdağ, Necati Albayrak, Adnan Algın, Gökhan Arslan, Özer Aykut, Murat Batmankaya, Hilmi Büyükşekerci, Serdar Çakıcıoğlu, Ersun Çıplak, Ramis Dara, Erdinç Dinçer, Oresay Özgür Doğan, Pınar Doğu, Ersin Dursun, Cuma Duymaz, Necdet Dümelli, Gültekin Emre, Z. Ersin Erdem, Seda Eriş, Seyhan Erözçelik, Hayriye Ersöz, Gökhan Ertekin, Mehmet Girgin, Sevâl Günbal, Alper T. İnce, Adil İzci, Korkut Kabapalamut, Ozan Kaçar, Melih Kalabak, Arife Kalender, M. Sinan Karadeniz, Cihat Kemal, Hüseyin Köse, Su Nil, Cihan Oğuz, Güray Onok, Mithat Önal, Musa Öz, Cem Özyaydın, Seyhan Özdamar, Tolga Özen, Türker Özşekerli, Didem Peker, Hüseyin Peker, Onur Sakarya, E. Sema Sezen, Uluer Oksal Tiryaki, Remzi Tuntaş, Papyon Tayfun Türkkan, Aynur Uluç, Mehmet Yaşın, Ali Galip Yener, Adem Yeşilyurt, Ahmet Yılmaz.

POETİKA PATİKALARINDA BİR GEZİNTİ

Tahir ABACI

Yazılarına bakacak olursak, Türk şiirinde “Valerien” şiirin en sıkı temsilcisidir Yahya Kemal. Şiirde düşünsel öğeleri olabildiği kadar geriye itmek isteyen Valéry’nin “poésie pure” kavramından esinlenme “saf şiir” “hâlis şiir” “öz şiir” gibi kavramları öne çıkararak “müddeacı” şiirle (İslamcı ya da komünist olması fark etmez ona göre) polemige tutuşur. Oysa kendi şiirleri de pek “Valerien” şiir sayılmaz. Osmanlı’nın siyasal mirasının reddine itirazı olmayan şair, kültürel mirasın reddine karşı ise örtük itirazlar geliştirir, kültürel sürekliliğin esas olduğunu savunur. Anlaşılır bir durumdur bu: Etkinliği yönetim biçimiyle sınırlı Sultan Vahdeddin ya da tüm padişahlık kurumu varını alaşağı edilsin, ama etkinlikleri sanat eseri biçiminde nesnelleşmiş, kalcı ve süreğen olmuş Dede Efendi ya da Fuzuli neden dışlansın? Avrupa’da feodaliteyi gömen burjuvazi, Mozart’ı, Beethoven’i de mi gömmüştür? Yahya Kemal işte bu itirazı daha çok şiirleriyle yapar. Başka deyişle, şiiri, düşünceye de, “anlatımcılık” a da ardına kadar açıktır. Hatta lirik şiirleri bile Valerien anlamda ‘saf şiir’ tanımına bütünüyle oturmaz. Dolayısıyla onda poetika – şiir makası epey aralıktır.

İlginç olan, düşünsel planda Yahya Kemal’i izleyen, hatta romanlarında onun şiirlerini adeta ‘anlatı’laştıran Ahmet Hamdi Tanpınar’ın şiirde ondan farklı bir yol izlemiş olmasıdır. Sadece “Bursa’da Zaman” şiirinde Yahya Kemal etkisinin belirgin biçimde hissedilebildiği yaygın kanıdır. Tanpınar’ın, şiirde Yahya Kemal’in yapmak isteyip de yapamadığını gerçekleştirdiği, yani Valéry’nin teorisini yaptığı “saf şiir” e edebiyatımızda belki de en çok yaklaşmayı başarmış şair olduğu da söylenebilir. Tanpınar’ın şiirde Yahya Kemal’den özellikle, duyduğu kompleksten ötürü uzak durduğu yönünde yorumlar var. Oysa “Antalyalı Genç Kıza Mektup” olarak ünlenmiş metinde Valéry’den hareketle “uyanık bir gayret ve çalışma hali” ile “dilde bir rüya halini kurma”nın bir arada kendi şiir anlayışını oluşturduğunu söyler. Bu sözler, onda komplekslerden, içgüdülerden ötede bir şiir bilincinin belirleyici olduğunu anlatıyor. Edebiyat üzerine yazdığı yazılara baktığımızda en çok gönderme yaptığı poetikalar arasında Valéry’nin başta geldiğini görüyoruz. Valéry, ayrıca Tanpınar’ın 1930’da *Görüş* dergisinde yayımlanmış uzunca bir yazısına da konu oluyor. Yazıda Valéry’nin “saf şiir” anlayışı etraflıca irdeleniyor, şiir kurarken “uyanık” olma hakkındaki sözü tekrar anımsatılıyor, kendinden geçerek bir ‘şaheser’ yaratmaktansa, zayıf bir eser olmasını göze alarak bilinçli üretimi yeğlediğine dair eski bir sözüne de gönderme yapılıyor.

Meşrutiyet yıllarında işsiz güçsüz bir Hüseyin Hilmi varmış. Hangi “meslek” e (daha doğrusu “meşreb” e) meyletse dolu ve sahipli olduğunu görür, “Bir şey olamadım” diye üzülürmüş. Derken bir toplantıda yine aynı biçimde yakınıırken Baha Tefik, ona “sosyalist ol be Hilmi” demiş. Bu ülkede sosyalizm oldu bitti sahipsizdir, o zamanlar iyiden iyiye sahipsizmiş. Hilmi, hakkında pek bir şey bilmediği sosyalizmi bu tek laf üzerine benimseyivermiş. Hatta *İştirak* adında gazete de çıkarmış. İşçileri örgütlemiş, “fırka” (parti) bile kurmuş. Polis geldi mi her daim hazır valizini yüklenir, cezaevinin yolunu tutarmış. Artık ne mene sosyalist ise, işgal yıllarında İngilizlerle işbirliği yaparak “sarı sendikacılık” a da buluşmuş. Öldürülünceye kadar sürmüş bu iş. Konuyla ilgisi nedir diyeceksiniz. Bu hikâye bana bir şairi, Yahya Kemal’in aykırı akrabası Ahmet Haşim’i anımsatır da ondan aktardım. O da şiirde kendisine bir “meşreb” ararken, hemen hemen aynı biçimde

“sembolizm” i (simgecilik) önünde bulmuş. Kendisi bu buluşmayı eline geçen Fransızca bir antolojiye bağlar, Yahya Kemal ise kendisinden duyduğunu öne sürer. Hangisinin doğru olduğu o kadar da önemli değil, asıl önemli olan Ahmet Haşim’in şiirlerinin pek de simgeci olmayışdır. Şair simgeciliği yeterince kavrayamadığı için değil, simgeleri simge olarak kalmayı reddedip şairin iç dünyasını kara delik gibi içine çektikleri için. Şair ola ki “Merdiven” i “hayat” ın simgesi olarak kurgulamıştır ama hayatta güz kadar bahar olur, cehennem kadar cennet havası da solunur; oysa “Merdiven” ölgün güz güneşinden beslenen keder izlenimleriyle yükselir. “Havuz” un onun şiirlerinde bir simge değil, bir takıntı olduğunu, “cânân” ın Dicle kıyısında çocuk Haşim’i gezdiren hasta anneye denk düştüğünü sezmek mümkün değildir. Görüldüğü üzere, Ahmet Haşim’de de poetika – şiir makası hayli açık.

Geçelim öteki kurucu şaire, Nâzım Hikmet’e. Onun poetikasında malum, bu kavramla sessel benzerliği olan ama içeriksel benzerliği kimilerince pek uygun bulunmayan bir olgu, politika ağır basar. O ister ki, şiirde değerleri üreten toplumsal sınıfın sesi gümbür gümbür duyulsun. Eğer poetikasıyla şiirini kendisiyle sınırlı tutacak olursak, şiirindeki büyük hümanist özü ve içeriği de göz ardı etmeden, bu konuda en tutarlı olan belki de odur. Gel gelelim, şiirinin etkisine bakacak olursak, şiirde “poetik” etkisinin “politik” etkisinden daha fazla olduğu rahatlıkla söylenebilir. Politik arılları, birkaç istisna ad dışında, ondan farklı bir şiir söyleyemediler dolayısıyla gerisinde kaldılar. Oysa şiiri poetik planda Türk şiirinin önünü açtı...

Garip kitabında üç şairin imzası vardır ama yeni bir anlayışı (poetikayı) haber veren ünlü önsözü Orhan Veli’nin kaleminden çıkmaz. Nitekim kitabın birkaç yıl sonra yapılan ikinci baskısında sadece Orhan Veli’nin imzası ve şiirleri yer alacaktır. Gel gelelim “Garip” şiirinden kaçış işaretlerini sadece Melih Cevdet ve Oktay Rifat’ta değil, Orhan Veli’nin şiirlerinde de gözlemlemek mümkün. Şiiri, daha baştan biri ironiyi, öteki liriği önceleyen iki kanaldan birden akar gibidir. Erken ölmeyeydi lirik ögenin başat hale geleceğini kestirmek zor değil. Melih Cevdet’in düşünsel, Oktay Rifat’ın pastoral kanallarda derinleşmiş olmaları ve “espri” şiirini ayırık otlarına terk etmiş olmaları bu konuda bir ipucu veriyor.

Edebiyatımızın ayrıksı durmayı seven bir şairine Attilâ İlhan’a geldik. Onun poetikası niyetine uygun düşmüş müdür? Ona sorarsanız Garip şiirine külliye karşıdır, hatta onun bir çeşit “resmî şiir” olduğunu savunur. İkinci Yeni’ye karşıdır, ona göre bu akımın hali daha beter, çünkü bir “kaçış” şiiridir, “sosyalist gerçekçilik” i ise bağımlı ve yüzeysel bulur. Kendi anlayışını “sosyal realizm” olarak adlandırmayı sever. Öz türkçeleştirirsek, “toplumcu gerçekçilik” e karşı “toplumsal gerçekçilik” tir bulduğu çözüm, aradığı farkı anlatabilmek için de epey laf söylemiş, teori üretmiştir. Teori değil pratik önemlidir dersiniz, karşımıza duygusallığı yoğun şiirler çıkar. Önemli bir bölümü liriktir ve özellikle genç kız defterlerinde yer bulmuştur. Attilâ İlhan’ın romanları, yaşanmış gerçekliklerden, gerçek tiplerden çok yazarın “herhalde öyledirler” diye tahmin ettiği ve kendince temsil görevleri verdiği tiplerle kurulur. Muhaliflerin kol gezdiği şiirlerinin de öyle olduğunu kestirmek mümkün, çoğu gençliğinde edinilmiş izlenimlerle örülürler. Sözü kısası, Attilâ İlhan’da da poetika – pratik makası hayli açık.

İkinci Yeni, bir akım mıdır, bir poetika mıdır, bir anlayış mıdır? Hiç biri değildir aslında. Sadece, hayatın ve şiirin belirli bir evresinde modernizme toplu bir yönelişten ibarettir. Nitekim, “poetika” sı denebilecek ilkeler, hatta adı, çok sonradan, eleştirmenler ve edebiyat tarihçileri tarafından oluşturuldu. Genç kuşakların ‘İkinci Yeni’ denilince Cemal Süreya, Ece Ayhan, İlhan Berk gibi adları öncelikle anımsamalarının nedeni, bu adların İkinci Yeni’nin “deformasyon” özelliğini daha çok kullanmış olmalarıyla ilgili

Seyhan ERÖZÇELİK

SEYHAN ERÖZÇELİK'TEN SİYASİ ŞİİRLER

[ÇELİK'TEN ...POLİS DAYAĞI...]

[Ak... Çelik... CNN Türk... Ankara Kulisi ... program...
Dolmabahçe... polis... öğrencilere... şiddet...
üniversitelerde bu işi meslek edinmiş kadrolu öğrenciler...
nihai olarak kullanılabilir... Üniversitelerde bu işi meslek
edinmiş kadrolu öğrenciler var. Bu çocukların giydiği
montlar bile aynı.]

Ah benim parkam, vah benim parkam.
Kadrosuz öğrenciler ne yapar acaba?
—10 gram eroine verdim.
Edremit, Van'a bakar...
Van da, Edremit'e bakar!

Para, zehirler insanı. Kendine bağlar.
Sonra, sen ona bağlanırsın.
İnsan, bitmiştir artık.

Adnan ALGIN

KALEM

üstüm başım berbat çiçek
vurulurum, düşmem, gülmek dikendir
iç cebimde konyak ve bir mahzun cumartesi
kalbim kırık kürdan bacaklarda

birileri insanların kalplerini de deşiyor
toprak, rüzgâr, para ve hakikat diye
dişlerim bilenmiyor şimdi
sığınıyorum kendime canavar diliyle

kalem soyundu...
dualar, sureler, bambaşka hadise
omzundan kayınca sutyeni şehrin
satar kâinat rahmini böylece

olsa gerek. Edaları, kural dışılığı, keyfiliği, biçimsel
atraksiyonları daha çok çağırıldığı için genç küçük burjuvalar
nezdinde daha popüler olmuşlardır. Edip Cansever ve Turgut
Uyar ise, pek çok kez “İkinci Yenici” olmadıklarını öne
sürmüşlerdir. İkisi de, söz konusu anlayışın anlamı, düşünseli,
varoluş sorunsalını incelemiş adlarıdır. Şiirlerini özümsemek
bir alımlama emeği gerektirmektedir. Onlarda poetika – pratik
ilişkisi bir makas açıklığı ötesinde bir kopuntuya
dönüşmektedir.

Aristoteles'in dilimizde de birkaç çevirisi bulunan *Poetika*
adlı kitabında “poetika” kavramı, günümüzdekinden biraz farklı
anlamda, daha çok türleri irdeleyen bir “edebiyat bilimi” gibi

Arife KALENDER

KÖZ TAŞIRIZ CEHENNEME

sözün de yolu bitti
dilim kendime kekeme
içime dökülür yüreğim
yine içime

bir günah çıkıyor kitaplardan
ne yana bassa ayaklarım
kirlî bir kızın saçları
götürür erkeği cehenneme

gideriz közümüzle beraber
hem zaten kimseyi öldürmedik
neyin hırsızydık, kime cellat
nasıl olsa bizi kimse ağartmaz
sevgilim yatak sayısı belli
seni beni almazlar ol cennete

ağırlaşıyor gündüz kalkamıyorum
hayatı kaldır biraz altında kalıyorum
derken bizim Deren ilk yaşına yeni girdi
tutup elimden su veriyor yeşilime

zaman soğuk
sen ateşi söndürme

E. Sema SEZEN

KÖK BEŞ: DEĞİŞMEYEN

gök
gidenlerden kaldı başımıza
çektik sürmelerimizi baktık
günmüş gibi
biz o gökten
aşka inandık
bunca ölümünün gördüğü

ne kadar yıkasak boş şimdi
ölüme degen ellerimizi

algılanıyor. Günümüzde “poetika” kavramının ikili bir işlevi
var. Genel anlamda poetika şiire ilişkin tümel bakışı yansıtır,
bir tür “şiir teorisi” işlevi görüyor. Hatta belki şiire dair
söylenmiş her şeyi içeren bir “stok” statüsünde olduğu dahi
söylenebilir. Gel gelelim, orada durmuyoruz, her şaire ayrıca
bir “poetika” yakıştırıyoruz, başka deyişle olguyu özele
indiriyoruz. Her şairin bir poetikası varsa bu poetika onun şiire
ilişkin görüşlerinden mi, yoksa şiirinden mi, yoksa bunların
karşılıklı işleyişinden mi çıkarsanabilir? Başka deyişle poetika
teoriye denk ise, şiir de pratiğe mi denktir? Soyut olarak öyledir
ama yapmış olduğumuz şu kısa gezinti, pek de öyle olmadığını
gösterdi.

Cihan OĞUZ

DESİSE

Her faldan hıyanet çıktı
İki papaz, bir paşa, kız, vale
Dış kulvardan koşar adım şeytan

Güneşin kendine göre bir tarihi vardı, bitti
Işıltı, kamaşma, gökkuşağı
Rezil rüsva birer vesika

Yeni bir rüyaya yatsak ne değişecek?
Bayrak hep dimdik, mağrur
Cesetlerse sesi duyulmayacak kadar derinde

Çil çil dolarlar, tepetaklak borsa, Cumhuriyet altını
Hepsinin bir hikâyesi var
Bizden ne eksildiye onlara yazıldı

Servete karşı milliyet
Kalbin rakibi beyin
Zekâ: Düşman saydığını arkadan vurma cesareti

Sonra elinde bayrak tutup kahramanca sırtış
Kirlı donda gezinen kene: O.S.
Osuruktan Süvari

Ömrümüzü siyaha boyayıp duran
Hayatımıza dadanan binlerce O.Ç.
-artık onun neyin kısaltması olduğunu resmi tarihçiler
[bulsun-

Şiarımız bu bizim
En sinsı, en puşt plan bizde
Asıl kimliğimiz desise

Öyle yok edeceğiz ki düşmanı
Tek bir kuş kalmayacak yeryüzünde
Tek bir kurbağa sesi

Tek tek vura vura
Devireceğiz o en son Türk'ü, Kürt'ü, Ermeni'yi
Her hecesi savrulacak Çırpınırdın Karadeniz'in

Adım başı mezarlık
Bir cep telefonuyla anında hazır cellatlar
On line ölüm, full time cinayet

Kala kala
Kimbilir hangi götleklere kalacak
Şu güzelim Türkiye

Uluer Oksal TİRYAKİ

FESLEĞEN

onarılmış gözleri oyuk güvercinin. lağım
saklar kanadı kırık yarasalara garip
ruh yükseliyor ağır yaralı hipotenüsleriyle
muhlis...

Murat BATMANKAYA

PUHU'MA SOLO

yok ya mutfağında nane ve kekik buğu
bir buluta bezeyip düşümü unuturum

paldır küldür yığılır tenhama ıtır

küçük küçücük şeyler bölüşürüm günle
gelir en sığ yanıma okşar hoşçakal

ama süremem çığlığını uzayan yazın

dayadı mı sıcaklığını omzuma bir dal
karasularımda keşişir tebessüm

- bir de arkanı dönüp bakarsın ki: ölüm;

Erdinç DİNÇER

TRAVMA BİTTİ

her şeyi kaldırıp atıyorum
üzerimde oblomov'un hırkası
perdeleri çekilmiş bir ayten gibiyim
içimde fahişeler depresiyor
odamda bir sürü dedikodu
bir kitabın içinde ütülenmiş bir yaprak
duydunuz mu eski kiracılar yeni asalak

bir süper marketten çıkıyorum
her yanım ötüyor bir adam 8'i ½ geçiyor
ben kadınlar kentinde bir çığlığım
muhalif postacılar taşır beni
motorla gezen rüzgârı seven
patolojik belirtiler gösteren bir kaçığım
ben kendimin yakışığıyım

her şeyi kaldırıp atıyorum
üzerimde oblomov'un hırkası
petekleri kapattım
bu gece kendimi kendime sarıyorum
duydunuz mu eski kiracılar
ben'i yeniden yaratıyorum

bir bardan çıkıyorum
ağzımdan iğrençlik dökülüyor
bir adam ikiyi iki geçiyor
ben bu içine ettiğimin kentinde
kavruk yüzlü bir itfaiyeciyim
asi rüzgârlar taşır beni
merdivenleri çıkan çevreyi sulayan
içindeki yangını lale lale büyüten
bir kaçığım ben
kendimin yakışığıyım

her şeyi kaldırıp atıyorum
üzerimde oblomov'un hırkası

Fatsa, Ekim İki Bin On

Onur SAKARYA

YANCININ AŞKI

Abi ben sana bir şey diyeyim mi
Geberiyorum
Unufak oluyor cızırdayan kalbim
Sonra tekrar tamire, hep tamire
Gece gündüz tamirciye veriyorum

Ayıpsa ayıp be Abi, zırlıyorum habire
Bir bira, iki bira, üçten sonra
Lale, Süheyla, Leyla
Evim tek oda, bir çekyat
Yatıya hayaletleri çağırıyorum

Abi çok acıyor, kimseye söyleme
Klozetin dizlerine kapanıyorum
Siktirip gidesim var
Fakat tabut para
Cenaze desen, bir iki kişi
İmamın sövmesinden korkuyorum

Abi bir yakınlım sensin, yeminle
Tekel desen, kıldandı iyice
Avni var, sen tanırsın
Hani şu mangırlı cüce
Yüzüm yok, silahım var, beni vur
Götümde pamuk, gözlerimde nur
Ne güzel olur, ne güzel olur

Abi sonunda beni terk etti işte
Ona aldığım bibloyu da bırakmış
O bibloyu... tövbe tövbe!

Kalk bana gidelim, korkuyorum
Karıştıralım suluyu bu gece
Sana onu anlatmak istiyorum

Abi güçsüzüm, bir donum bile yok
Bok vardı, sevdim, köpek gibiyim
Unufak oluyor cızırdayan kalbim
Eşyalar
Ah be Abi
Yak hepsini gitsin

Olmaz! Vallaha bırakmam! Bana gidelim
Bütün ayrılıklar dünyanın götüne girsin

Didem PEKER

PERDE

O filmlerde ben de soyundum,
'Kiraz Çiçek Açtı'ğında işportaydım
Kamyon kokusu degen etek ucum
'Bir Avuç Cennet'
Kahverengi bir perdeydim, öyle de kapandım.

Ersin DURSUN

TATLI SONRASI

akşam demek filmdir
başrolünde bir ressam elleri kesik
ayak parmaklarıyla tuttuğu neşteri öpüp
derisine yüzünü kazıyor.
içime dönüyorum
bahçıvan bir şeytan
depresif çiçekler ekiyor kafatasıma
yaktığım ateşi kim görse bir okyanus yağdırıyor üzerine
ben ise,
taşlanan peygamber yüreğinden çalarak misyonumu
inatla seviyorum seni, dinimi sever gibi.

bu şiiri gelişine yazıyorum
benden bakınca sağ gözün ebru
sol gözün hat sanatını inkâr ediyor.
saçların bütün yönetmenleri kör etti bu gece
ayak sesin bir batında dokuz şarkı doğurdu
dokuzu da hit bütün dillerde.
bu yüzden sevgilim soruyorum
biliyor musun bütün sanatlara şirk koştuğunu
merdiven çıkarken diz kapaklarının dans ettiğini
ve koltuk altlarından parfüm yapma isteğimin ne kadar
yerinde olduğunu

bu şiiri gelişine yazıyorum
pasım sana
gelişine vur
kır beni günahımı almadan
çünkü adım
hasım bütün kadınlara

Cihat KEMAL

BALİNA

kış geçti
bir şubat edinemedim
kısık sesli harflerin
çiğnendikçe tadı kaçtı

yüreğim bir devre mülk
parça başı hüznüleri
toplansın bir şiir etmez

volkan ya da
iç kanaması dünyanın
taşküremde soğur
alt yazı geçerken
yazgı denen tuğrakeş
yangından bir tek
pervaneler kurtulur

tutanaklara geçsin:
karaya vurmuş balinalar
denize katlanamıyor artık

Korkut KABAPALAMUT

* Bugün şiir yazar, yazdıklarını bir varolmayan şiir okurlarıyla sığağı sığağına, çok sayıdaki sevimli dergilerimizde heyecanla paylaşan, görücüye çıkaran şairlerimizin bir kısmı, şiirle gevezelik/çenebazlık arasındaki bazen belli belirsiz, fakat her halükârda yaşamsal önemi haiz çizgiyi zaman zaman gözden kaçırıyor, farkında olmaksızın, sıklıkla gevezelik alanına, tuzağına düşüyor gibi... Özellikle, W. Whitman'ın ruhunu yâd edencesine enlemesine ve uzunca yazmayı, anlatmayı seven, bize siyah bir kare ya da dikdörtgenin içinden seslenen bazı şairlerimizin kimi şiirlerini okurken, bir yerden sonra soluğumuz tıkanacak gibi oluyor, anlatılana ilgimizi yitirmeye, yorulmaya, sabırsızlanmaya, hatta neredeyse şiir sanatına duyduğumuz ilgi ve sevgiyi sorgulamaya, karamsarlaşmaya başlıyoruz. Sanki şairin duyumsatmak istediği, kendini buna zorunlu hissettiği, dilinin, parmaklarının ucuna gelmiş dayanmış bir meramı, acilen boşaltması gereken içsel/yaşamsal bir gerilimi yokmuş da, sırf yazmak, kendini şiir çevrelerine unutturmak adına yazıyormuş, ya da kafasındaki şiirsel hammedeyi nasıl biçimlendireceğini, ayıklayacağını hiç bilmiyormuş, belki de bunu düşünecek yeterli zamanı olmamış duygusu uyandırıyor bu kusur bizde... Oysa Türk ve yeryüzü şiirinin dev isimlerinin eserleri periyodik olarak elden geçirilse, mütevazı düşünülüp arada bir onlardan hiza almak tercih edilse, bazen dört dizeden ibaret uyduruk bir şiirin çok uzun, yüzlerce sayfalık özgün bir şiirine kısacık sayılabileceği unutulmasa, daha büyük bir şevkle, hoşnutlukla okuyabiliriz güzel dergilerimizdeki şiirleri... Ya da belki ben yanıltıyorumdur, şiir sanatından pek anlamıyorumdur da, asıl bu notun kaleme alınması gevezelikten, işgüzarlıktan ibarettir!

* İnsan ancak kötü, boşu boşuna ve/veya para, ün elde etme beklentisiyle yazılmış romanların, yavan, sıkıcı öykülerin, içi boş, deneyimli/külyutmaz okura bir şey söylemeyen/duyumsatmayan şiirlerin, bunları barındıran kitap ciltlerinin gerçekten ve süratle okunup bitirilebileceğini, diğerlerinin, başka deyişle zengin birer içeriğe sahip olanların, şiddetli bir ruhsal gerilimin bazen bilinçle/çalışarak, kimi kez doğuştan getirilen hayret verici, tüyler ürpertici bir ustalıklı kâğıda boşaltılmasıyla vücut bulan büyük/gerçek eserlerin, kitapların ölene dek tekrar tekrar okunsa dahi asla tam olarak bitirilemeyeceğini, bir daha indirilmemek üzere rafa kaldırılamayacağını biraz geç fark ediyor... Geçenlerde, Baudelaire'nin *Les Fleurs Du Mal* adlı o çok ünlü şiir kitabının başarılı Erdoğan Alkan çevirisini tekrar tekrar okumak, her bitirişte hırsla, hevesle en başa dönmek ihtiyacı duyunca, kendimi bu kitapların tutsağı gibi hissedip biraz da yalancılıktan öfkelenince kesin olarak anlayıp kabullendim bunu.

* Kimi dergi soruşturmalarına verilen yanıtlarda ve söyleşilerde rastladığım, fazlasıyla canımı sıkan, beni üzen bir olgudan söz etmek istiyorum... Özellikle yaşımı başına almış, kendini camiaya kanıtlamış bazı usta ozanlarımız kendileriyle yapılan söyleşilerde ya da soruşturma

BUNDAN SONRA BİR YANIN

akıyor sesi, tok, büyük
morlarla, haki yeşilleriyle, ıslak kahverengilerle
akıyor, yapışıp kalıyor ayaklarında, sokakta;
hiç durmasan ya da saatler sonra kımıldasan
senle artık o duvar; bundan sonra bir yanın
hep o solo, o içli kımıltısızlık.

dosyalarına verdikleri yanıtlarda bir geçişirmecilik, baştan savmacılık, ciddiyetsizlik, adamsendecilik sergiliyor. Kimi örneklerde söyleşiye gerçekten çok iyi hazırlanmış, detaylı, mükemmel sorular oluşturmuş, muhatabına büyük bir saygı/hayranlık beslediği derhal fark edilen söyleşicinin –*ki genellikle bu kişi genç bir şairdir*– söz konusu sorularına bir iki satırlık yanıtlar veriyor; sanki, “*Aman canım, yıllardır anlatıyoruz da ne oluyor, ne değişiyor, aynı şeyleri bilmem kaçınıcı kez tekrarlatma bana şimdi!*” demeye getiriyor bu ustalar. Bir bakıma, kendi açılarından haklı da olabilirler böyle düşünmekte. Ama sanırım, muhatap/usta ozan bu tür bir ruh hali, bıkkınlık içinde ise baştan hayır diyebilmeli, teklif sahibini kırmadan, gerekçesini samimiyetle ortaya koyarak o söyleşiden kaçınmalı, soruşturmaya dâhil olmamalı. O yanıtı, söyleşiye, ilk kez şiir dergisi almış heyecanlı bir okurun da okuyor olabileceğini, daha da önemlisi bu tavrıyla söyleşici genç ozanı incitebileceğini, emeğinin ve dergi sayfalarının heba olmasına yol açacağını, bir şair, dolayısıyla *her zaman duyarlı davranmak zorunda bulunan biri* olarak asla unutmamalı.

* Kimi kendinden, pozisyonundan emin şairlerimiz, incelemecilerimiz, şiir-edebiyat dergilerine yazmıyor da çırpıştırıyor, karalıyor gibi... Şiir ya da poetik kitaplarını kaleme alırken sergiledikleri özeni, dikkati, harcadıkları mesaiyi bu yazılarında hiç göstermiyor, gösterme gereği duymuyor. Kanımca bağışlanamaz bir tutum, kusurdur bu. Dağınık, büyük ölçüde rastlantısal, üzerinde yeterince çalışılmamış bir dille, üslupla kaleme alınmış bir yazıda ana fikir ortaya çıkmayacağı, yazının orijini tam anlamıyla saptanamayacağı gibi –*elbette böyle bir orijin varsa*–, şiir/dergi okurlarına da saygısızlık edilmiş oluyor bu tutumla. Sonuçta dergiler bedava dağıtılan nesnelere değil. Kimi kez küçük bütçeler zorlanarak, zaruri gereksinimler kim bilir kaçınıcı kez ertelenerek satın alınan ürünler. Tıpkı kitaplar gibi. Öyleyse kitaplarımızı kaleme alırken gösterdiğimiz ciddiyeti, göze aldığımız yoğun mesaiyi dergi yazılarımızda hangi haklı gerekçe ile okurdan esirgiyoruz? Yoksa daha da kötüsü, farkında bile değil miyiz sergilediğimiz bu ciddi yaklaşım farkının, bu tavırla kendimize de haksızlık etmiş olduğumuzun...

Sevâl GÜNBAL

BIÇAK

Babaların dağıttığı kumlar
Çocukların yüzünde ufalanır

Gece oturmaları, tavsamayan kin
Yoksul yatakların içinde
Hırpalanmış oğlanlar
Taşa işlenmiş oya
'Ulduz ve Kargalar'

Sırtı bize dönük
Bir yabancı o
Anneler horlamıyor onu
Eski denizciler adını hatırlamıyor

Kendini sımayan bir bıçak
Kesilmeyen küfrün ağrısı

Ve kapılar usulca kapandığında
Ve yorganlar başlara çekildiğinde
Yoklar duvarı
Evlere buz devşiren baba gölgesi

Oresay Özgür DOĞAN

KALP PARAGRAFLARI

tutam ve kukuleta
alıyorum acıya bukağısı paslı kök
ve incili dalın gölgesinde, söylemlerle sinsi
çullanıyorum içimin uzağına... göçük
hep yolun başına dönüyor içimde lal kandil
biçimini değiştirerek... bir düelloyu bekliyorum
sıcağın gövdesine işli saf bir aşkın ürküsüyle
halkalanmış akıl ağrıları suyu kıskanan

sembol ve itibar
gebe köprüler var haz çölünün çok yüzlü
atlasında kenetlenmiş tembihli düşler
avunuyor yakın anlamların mahmur ıslığı
içi bulanmış bir ayın penceresinde

sığınak ve tat
senin belleğinde delişmen öyküler var
eşsiz mevsimlerin yolculukları sarmaş dolaş
bir kusur gibi öpüyor çığırta yalar
paniklemiş umudun sabırlı karanlığını
senin dudaklarında dünya var hevesli müptela
alaylar ve dualar kitabı kabında devinen siren

bilinç ve boyut
şu esintiler var ya ele avuca sığmayan batık...
tavına ışıdamış utançkâr hançer, kumpaslar
yazıyor gülümseyerek sürgün edilmiş kınında

Seda ERİŞ

KÂBUS

Kâbusların İçin.... R'ye....

Kâbus örtüsünü çekiyor olmalı her gece üstüne
Çünkü tanrılara misafir gittin ayağının tozuyla
Bu yüzden her yarım ay çağırışlarında beni
Kasabalar rüyalarına iner, rivayet odur ki ayetler
[kurbanlarına
Omuz verir, sen kulak ver şimdi ıslaktır mührün
Cevaz vermez ağızlara. Nil sularını döven sırların var
[diyeydi

Kaçak uykular.
Metafizik adamlar mı dedin ve onların baş döndüren
[ivmeleri
Birbirimize yüklenmiş giderken sen tutarsın ellerin gibi
[naçar

Atlıkarıncalar, sere serpe yatak aylak ve ucuz

Ani hep ani geldin nerde başın o uçsuz bucaksız
Nasıldı bir bavulun hikâyesi, aşk tiner koklatmaktadır
[dinmeyen yağmurlara
Pervazlar uçucu histerik av mevsimini başlatır
İyelik eklerini atlattım da geldim nasıl da üryan pencerelerin
Bir solukta üşürsün kadife perdelerin havalanır

Dağların eteklerinde diz boyu rüzgârlar kalın bedenleriyle
Devşiriyorlar senden daha da vardır, uzar akciğerlerinde
[sevmediğin
Sakallar uygunsuz evler niyetindedir, çekilir.

*Çatlayan kaburgalarından sezdim İlkyaz tümcesinde sarp bir
[hevestin sen
08.10.2010*

Türker ÖZŞEKERLİ

SARHOŞLAR KÜLLİYESİ

Birbirimize dağılan yalnızlarız, suskunluğunu geceye abanan
Sürdüler kavminden, arsızlığımı taşıyan şimdizler
Evet. O zar atanlar, dağılan sıklık.
Meydan sahipleri, o sahici bulutlar;
Şimdi sen de onlara benzemektesin durup durup!
Kimse yoktu, siyahın kükremesi bittiğinde aşkı akıtacak
Ey bocalayan güneş, çalı çırpıların sessizliği
Akşamдық kurulduk tahtınıza

Başlayalım bakalım nerede tükeneceğiz, nasıl kiminle
Bir el ver şimdime, bir vakit ver, bir şeyler olsun
İnişimiz tırsak zemin aman ha! Düşmeyelim
Anla ne kadarı öfkeymiş sevişmemizin, ne kadarı köşe bucak
Sokulsaydın keşke, geldiğim şehrin ziftine
Sebepsiz aldıklarına saysaydın bunu
Hadî! ben gidiyorum şimdilik, gelişini yitirdim çünkü
Kapı eşiğindeki tek değişiklik, delinin kedi leşini sevişi
Sedirlerini doluştığımız sarhoşlar külliyesinde

Aralık 2010

Felsefe-şiiir ilişkisi bağlamında ALAIN BADIOU'NUN “BAŞKA BİR ESTETİK”İ ÜZERİNE NOTLAR

Ali Galip YENER

Alain Badiou (1937) Türkçede kimi önemli incelemeleri yayımlanmış saygın bir düşünür ve yazar. Birçok roman, oyun ve deneme de kaleme almış olan Badiou, Türkçede *Etik* adlı yapıtı (Metis, 2004) ve *Sonsuz Düşünce* (Metis, 2006) başlıklı bir derlemesi ile tanınır. “Sanatlar İçin Küçük Bir Kılavuz” alt başlığıyla Türkçeye çevrilen son kitabının tanıtımını sunacağım bu yazıda, ağırlıklı olarak düşünürün felsefe-estetik-şiiir ilişkisi üzerine notlarını ele alacağım.

Badiou, başka bir estetik derken: “Estetik olmayan (inesthétique) ile kastı[nın], sanatın kendi başına hakikatler ürettiğini öne süren, ama sanatı herhangi bir biçimde felsefenin nesnesi yapmaya kalkışmayan bir ilişki, felsefenin sanatla kurduğu özel bir ilişki” olduğunu yazar. (s. 9) Yazara göre, estetiğin spekülasyonuna karşılık, estetik olmayan terimi, kimi sanat yapıtlarının bağımsız var oluşunun ürettiği tam anlamıyla “felsefe-içi etkiler”in izini sürmeyi amaçlar.

Badiou'nun *Başka Bir Estetik*'i 10 bölümlük bir kitap. İlk bölüm, sanat ve felsefe ilişkisini ayrıntılı bir biçimde tartışıyor. İkinci bölüm -ki okuduğunuz yazıda özellikle ilk iki bölümü değerlendireceğim- bir şiirin ne olduğu ve felsefenin şiir hakkında ne düşündüğü meselesine eğiliyor. Diğer bölümlerde ise Mallarmé, Pessoa, Nietzsche, Lebîd Bin Rebia, Beckett gibi adlar üzerinden şiir (edebiyat), tiyatro, sinema ve dans türlerini ilk bölümde geliştirdiği kavramsal şema bağlamında irdeliyor.

Felsefe literatürü açısından ve 20. yüzyıl sonu Fransız felsefesine etkin adlar üzerinden baktığımızda Badiou'nun özellikle G. Deleuze ve F. Guattari adlı felsefecilerden etkilendiği saptanabilir. Bu iki düşünür, birlikte kaleme aldıkları *Felsefe Nedir*'de “düşünce sonsuzluğu sever” önermesinde bulunurlar. Badiou, *Sonsuz Düşünce* adlı çalışmasında bu önermeden yola çıkar ve iki felsefecinin yaklaşımını teorik olarak şöyle dillendirir: “Söylem olarak felsefe (...) bir bilgi kurgusu ile bir sanat kurgusunun üst üste konuşunu düzenler.” (*Sonsuz Düşünce*, s. 117) Yine Badiou, Deleuze ve Guattari'nin geofelsefe öğretisinin temel çıkarımları ile iki düşünürün, felsefenin praxis'i üçüncü kez başlatılabileceği bir coğrafyada henüz konumlanmadığı şeklindeki vurgularına katıldığını belirtmiştir. (Yukarıdaki tespitler ve alıntı için bkz: Ata Devrim, “Felsefenin Sonsuz Dönüşü”, *Virgül*, Mart 2007)

Badiou'nun *Sonsuz Düşünce*'de felsefe-şiiir ilişkisine dair bir bölüme yer verdiğini anımsatalım ve şimdi *Başka Bir Estetik*'e dönelim. Yazarın sanat-felsefe ilişkisine dair teorik tespitlerini aktaralım. Sanat-felsefe ilişkisini en baştan hastalık belirtileri göstermiş bir ilişki olarak tarif eder düşünür. Bu yaklaşım gerek *Başka Bir Estetik*'te gerekse *Sonsuz Düşünce*'de benzer ifadelerle yer alır. “Dünyanın verili durumu karşısındaki kabulleniş, felsefenin, Badiou'nun Rimbaud'dan esinlenip ‘mantıklı isyan’ olarak belirlediği özden kopuşu anlamına gelir. (...) Felsefenin ölümle bir ilgisi yoktur, tam tersine, şiire açıklık getirerek şairi ölüm döşeginden kurtarmak gibi işlevlere sahiptir. Ne var ki, Badiou'ya göre felsefenin kendisini kurtarabilmesi şiirle olan uzaklığını ve onunla olan ilişkisini yeniden düzenlemesine bağlıdır.” (A. Devrim, agy)

Felsefe şiirle olan ilişkisini nasıl kurar? Genel anlamda felsefe-estetik ilişkisi üzerine ne söylenebilir? Bu konuda elimizde kullanışlı kavramsal şemalar var mıdır? Badiou'nun saptamalarından hareketle bu soruların yanıtlarına bir göz atalım. Badiou, “sanatla felsefenin birbirine düğümlenmesinde”

şimdiye kadar üç şemanın kullanılmış olduğunu ileri sürer. Bunlar, sanatın hakikate kadir olmadığı ya da her türlü hakikatin sanatın dışında olduğunu ileri süren *didaktik şema*; yalnız sanatın hakikate kadir olduğunu ve sanatın (şiiirin) hakiki olanın gerçek bedenini oluşturduğunu ileri süren *romantik şema* ve sanatı histeriden arındırdığını söyleyen *klasik şema*'dir. Aristoteles'in kurduğu haliyle klasik düzeneğin iki savının olduğunu yazar Badiou: “a) Sanat hakikate kadir değildir (didaktik şemanın savunduğu gibi), özü mimetiktir, ait olduğu düzen görünüşün tersidir. b) Bu durum (Platon'un sandığının aksine) vahim bir durum değildir. Vahim değildir, çünkü sanatın ereği hakikat değildir kesinlikle. Aristoteles sanatı bilginin değil, bambaşka bir şeyin düzenine dahil ede[r]. (...) Bu başka şey, tutkuların, görünüşe yapılan bir aktarımla bertaraf edilmesidir. Sanatın kesinlikle bilişsel ya da ifşa edici değil, sağaltıcı bir işlevi vardır.” (*Başka Bir Estetik*, Çev. A. U. Kılıç, Metis 2010, s. 14)

Badiou'ya göre, didaktizm, romantizm ve klasisizm, sanatla felsefe arasında, üçüncü ögesi öznelere, özellikle de gençlerin eğitimi olan düğümün mümkün şemalarını oluşturur. Sanata ilişkin düşünceleri açısından Marksizm didaktik, psikanaliz klasik, Heideggerci yorumbilgisi ise romantik olarak değerlendirilebilir. Badiou, her şemanın önemli uygulamalarını net bir belirler ve eleştirir. Örneğin Brecht'in “Stalin çeşnili bir Platonculukla” sanatı hiçbir hakikati üretmeyen ve gözetim altında bir korkaklık tedavisi olarak ele aldığı ve yapıtlarındaki yabancılaştırma kavramının esasen tiyatronun eğitsel amaçlarının felsefeye gözetim altında tutulmasına dair bir protokol olduğunu ileri sürer. Heideggerci yorumbilgisindeki tutumun ise düşünür-şair figürünü öne çıkarırken, romantik şemaya karakterini veren şeye yani şiirle felsefe arasında dolaşımda olan hakikatin aynı hakikat olmasına dayandığını belirtir. Burada varlığın geri çekilmişliği şiir ile şiir yorumunun birleşmesi üzerinden düşünceye ulaşır. (s. 16–17)

Avangard tutumları bir ara şema (didaktik-romantik şema bileşimi) olarak yorumlayan Badiou'ya göre bu ara şema arayışı umutsuz ve istikrarsızdır. Kitabın ana tezi ise felsefe-sanat ilişkisinde dördüncü bir şema (düğümlenme tarzı) önerisine dayanır. Mevcut şemaları reddeder, kendi şemasını geliştirirken adeta okurla birlikte düşünür, karmaşık ifadelerin eşliğinde ilerler. Sanatı *hakikatlerin için üretimi* olarak düşündüğümüzde, sanat adlı şeyin ilgili biriminin ne olduğunu sorar. Bu temel soruya karşılığı, için ve tekil bir hakikat olarak sanata ait olan düşünmenin ilgili biriminin, sonuçta yapıt ya da yazar değil, bir olaysal kopuşun başlattığı *sanatsal konfigürasyon* olduğu şeklindedir. Sanatsal konfigürasyonun (yapılandırmanın) potansiyel olarak sonsuz bir yapıtlar kompleksinden oluşmuş bir sekans (dizi) olduğunu yazar. (s. 23–24)

Badiou'ya göre, sekans, söz konusu sanata içinliğiyle bu sanatın (örneğin şiirin) bir hakikatini üretir ve bir *sanat-hakikat üretimi* sağlar. Örnek olarak roman türü, Cervantes'ten Joyce'a kadar düzyazı konfigürasyonunun adlarından biridir. Burada önemli olan bir konfigürasyonun kendisini oluşturan yapıtlarda kendi kendini düşünmesidir. Hakikatler üreten sanat yapıtlarında hakikatleri kanı'dan (kanaatten) ayırt etmek nasıl mümkündür? Bu soruyu yanıtlamaya çalışan Badiou, kitabın ilk bölümünden sonraki kısmında sanatlarla ilgili felsefi kimlik tespitine geçer. Sıra ile şiir, tiyatro, sinema ve dansı ele alır. Burada sadece şiir-felsefe ilişkisine değinmekle yetineceğim.

Şiiir-felsefe ilişkisi deyince anımsatmadan geçmeyeyim. Türk şiirinde verili koşullarda güncel polemikleri besleyen önemli bir yapıtı analım. Şair Yücel Kayıran, *Felsefi Şiiir* başlıklı kapsamlı ve ilgiye değer çalışmasında (YKY, 2007) felsefi şiiri, epistemik (bilgisel) anlamda değil, ontik, insanın varlıktaki durumuna odaklanan bir şiir olarak görür. Ontik şiir arayışında “sıfır noktası”nı tanımlarken, Kayıran bu noktada

şairin “sadece başka şairlerin biçemlerinden değil, aynı zamanda devletin ideolojik aygıtları yoluyla yüklenilen ideolojik verilerden de kendi[sini] sıfırlama[sı] gerek”[tiğini] söyler. (Y. Kayıran ile O. Tüleylioğlu'nun Söyleşisinden, *Cumhuriyet Kitap*, 790, 7 Nisan 2005, s. 35)

Şimdi Badiou'nun “şiir sanatı düşünme ediminde neyin karşısına koyar kendini” şeklindeki soruyu yanıtlayış ve felsefe-şiir ilişkisini yorumlayış biçimine bakalım. Bunun Kayıran'ın felsefi şiiri ontik esaslı olarak ele almasından farklı olduğunu göreceğiz. Düşünür, Platon'un bu noktada çok net olduğunu belirtir. Platon'a göre şiirin yasakladığı şey, gidimli (discursive) düşünmedir. Bu, kat eden, bağlantı kuran ve çıkarım yapan düşünmedir. Oysa şiir, Badiou'ya göre: “olumlama ve hazzetmedir; kat etmez, eşikte durur. Şiir kurala bağlanmış aşma değil; adaktır, yasadışı önerme ve sunudur.” (s. 29) Şiir, matematiksellik kavranabilir gücünün düşünme üzerinde sahip olduğu yargılama yetkisine karşılık; çünkü şiir imgenin, yani *deneşimin dolaysız tekilliğinin kölesidir*. Matematikten farklı olarak şiir, düşünülemez bir düşünmedir. O halde felsefe için şiir sanatı düşünme olmayan, “düşünülebilir bile olmayan bir düşünme”dir.

Modern şiiri mimesis'in karşıtı olarak gören yazar, felsefenin, şiir ile “matheme” çiftini “haz alınabilir imge” ile “saf fikir” arasındaki basit karşıtlık üzerinden kavrayamayacağını öne sürer. (Burada alıntılanan “matheme”, Lacan'ın uydurduğu bir kelimedir ve birim anlamını veren –eme soneki ile üretilmiştir.) Felsefe, bu iki düşünme tarzının dildeki ayrışmasını, her iki düşüncenin (şiir ve matheme'in) kendi adlandırılmayan'ını bulduğu noktadan geçirmelidir. Şiirin adlandırılmayanı ise sonsuz güç olarak dildir. Bu muğlak, karmaşık ifadelerle Badiou nasıl bir sonuca ulaşır dersiniz eğer, cevap şöyle: Matematik'in hakikati içinden çıkarıp var ettiği duyumsanamaz çokluğun amblemi *boş kümedir*. Şiirin hakikati içinden çıkarıp var ettiği çokluğun amblemi ise yazarın Mallarmé'nin şiirinden adlandırdığı haliyle olumlayıcı ve evrensel *Yeryüzü*'dür. (s. 30–34)

Badiou, “Kır Tanrısının Felsefesi” adlı son bölümde, Mallarmé'yi okurken şiirin mutlak (nihai) hakikate ulaşamayacağını ileri sürer. Mallarmé ile Beckett'in yapıtlarını karşılaştırırken Mallarmé'den yana davranır. Ölüm ile uykuyu yasaklayan Beckett yerine, bir *Kitap*'ın mümkün olduğunu gösteren, sonra dinlenip uyuyabilen, yani adlandırılmayan'a ve yaptığı işin sınırlılığına saygılı Mallarmé'yi yeğler. (s. 141) Şiirin hakikati açığa çıkarma gücünün bir giz etrafında döndüğünü, bu anlamda, “harflerdeki/edebiyattaki” gizemin sahici bir koşul olduğunu yazar. Şiirde kurulan “gizem etiği”ni olumlar. (s. 35) Bu ifadeler, Badiou'nun işlevsizleştiğini öne sürdüğü kavramsal şemalardan pek kopmadığını, gizemci boyutun öne çıkarılması sayesinde romantik şemadan pek uzaklaşmadığını gösterir gibidir. Sonuçta düşünür, felsefenin, şiirin ne'liğine yaklaşırken şiiri yargılamaktan ve ona politik bir ders vermekten kaçınması gereğini yazar, yani didaktik şemayı yadsımakla yetinir. Modern şiirin gizemine saygı duyarken, adlandırılmayanı zorlamamak ve böylece Platoncullaştırmaya başvurmaktan kaçınmak gerektiğini felsefe-şiir ilişkisine dair son notlar olarak ekler. Öyle görünüyor ki, söz bir yerde tükenmiş ve başka bir estetik'i, “estetik olmayan bir estetik”i geliştirmek için mevcut üç kavramsal şemanın aşılması işlemi başka çalışmalara bırakılmıştır.

aligalipyener@gmail.com

PARODİ

Olmadı
Aklım yetmedi
Bugün yazdığım yarına yetmedi
Özlemim, anlamana yetmedi
Burada bu acı
Tek başına
Yetmedi
Berlin'de açılan perde
Eğilen baş
Selamı karşılayan alkış
Gözün takibine varmadan
Parmakların anlattığı
Yetmedi

Git su al
Şarap al
Oraya eklediğin
Elle çizilmiş kulübeyi
Sabahı al
Leblebi poşetinin teli
Verdiğim sözü aşmadan
Git seni ilk gördüğüm günü
Uyuyamadığım geceyi al
Düşmeye meyilli tabağın eğimini
Ona incelen müziği
Gelmediğin günü
Kucağımı al
Koltuk değnekleri de çürütür eti
Öpücük gibi
Yağımı inceltip söktüğün saati
Bozuk ayarını
Ona bağlanan hüneri al
Beni de
O ustaya götür
Kalbin insanı tamir ettiği sona
Ellerimizi pantolonumuzda kuruttuğumuz çocukluğa

Adem YEŞİLYURT

SABAHA DOĞRU

birlikte susuyoruz. dışarıdaki üveyik
içerdeki konsol ve masa... uzak
bir adamı bekliyoruz. yakınlaştıkça
sakalları çoğalan lirik geçmişten

şeyler uyudu. kırmızıya bakıyor
kalemlerin mahmur cüretleri

sabaha doğru birkaç soru kipi
yüzeylerin ihlal edilmiş hukuku

usulca çıkarıp yaralanmış çehrelerimizi
onarmaya koyuluyoruz... oyundan
atmasın diye bizi. bugün
saydam hükümleri...

BAZI GÜNLER'DEN

Adil İZCİ

Lavaboda elimi yıkıyordum. Usuma düşüverdi: “Çoktan beri Vedat Bey’i aramadım. Bir arayayım.” Sonra anımsadım ki Vedat Bey, 9 Temmuz 2004’ten beri ölü. O gün ölmüştü ya! Geçen gün de çoktandır gitmedim diye düşünüp sonra anımsadım: Vedat Bey ölmedi miydi? Evet, ölmüştü. Bu durum nasıl yorumlanır? Neye yorumlanır? Bilmiyorum. Sanırım gönlümün onu hâlâ diri tuttuğuna. Bu da iyi bir şey...

*

“Böyle Bir Sokakta...” sürüyor. “Gökyüzü” ile “çeşme”den sonra şimdi “deniz”i sokağa katmaya uğraşıyorum. Sanırım birkaç paragraftan sonra tamamlanacak...

Sonra yazmaya uzun bir süre ara vereyim diyorum. Haftalarca. Derken araya yaz girsin. Yapabilir miyim bilmem. İçimdeki o süreğen “geç kaldım”, bazen de “yokluk” korkusu, geri yazmaya zorluyor.

29 Mayıs 2005

Haydar Ergülen’in “Üvey Sokak” kitabını okuyorum. Bir ara ayırt ettim ki insan bir yaşa gelince “biliyor” ve “anlıyor”. Ancak bunların pek bir şeye yaramadığını da “biliyor” ve “anlıyor”. Bunları kendimle ilgili olarak yazdım. Yani hep bir çıkmazdayız. Geriye ne kalıyor: Çalışmaya vermek kendini; unutmaya bire bir.

31 Mayıs 2005

Tarihleri bir yana bırakmak ve zamanı sonsuzluğu içinde yaşamak. Asaf Halet Çelebi’nin “bilmemek, bilmekten iyidir / düşünmeden yaşayalım / mâra” diye başlayan çelebililiğini anımsayalım. İşte bu yılın mayıs’ı da bitti. Yazmasam ileride belki bugünü hiç su yüzüne çıkarmayıp rahat edecektim. İyi olacaktı. Anımsanacak günlerden biri eksik olacaktı çünkü.

Bugün Osman Cemal Kaygılı’nın *Köşe Bucak İstanbul* ile Abdülhak Şinasi Hisar’ın *Geçmiş Zaman Edipleri* kitaplarını aldım. “Kırdın kalbimi, bilmedin ah / Sana olan sevgimi” şarkısını dinledim. Acıdan başka ne tortulanıyor içimizde?

*

Sabahleyin Sedef Sera rüyasını anlattı: Plato’daymışız. Hafif bir rüzgâr esiyormuş. Ben elimde kocaman bir resim defteri tutuyormuşum. Açık yeşil bir pastel boya ile yeşil saçlı ve yeşil gözlü bir kız çizmişim. Sedef, “Hocam neden böyle çiziyorsunuz?” dediğinde, “Zaten tüm Divan şairleri yeşil saçlı, yeşil gözlü kızlara âşık olmamış mıdır?” diye sormuşum. Sedef Sera da bunun üzerine “Divan şairleri kaşları yay, kirpikleri ok gibi kızlara âşık olmazlar mıydı?” diye düşünmüş. Gerçekten hoş bir rüya...

3 Haziran 2005

Dersler bugün bitti. Başboş bir gündü. Sabahleyin Plato’da bunu düşündüm: İnsanın doğaya ilişkin olduğunu en iyi ne kanıtlar? Diyelim o günü bir yana bırakmak, zaman içre bir dinginliğe kavuşmak istiyorum. Böyle bir bağlamda hayalimde bir kez bile doğa dışı bir yer canlanmadı. Kırklar, yeşil alanlar, bağlar, bahçeler ya da önünde geniş bahçeleri olan evler. Döne dolaşa bunlar. İnsanın asıl yerini yurdunu özlemesi gibi bir durum...

8 Haziran 2005

“Böyle Bir Sokakta...” yazısı sanıyorum bitti. Dilerim bitti. Çok uğraştırdı çünkü. Diken üstündeydim günlerdir. Belleğim öyle yorgundu ki artık yeni bir hayal de bulamıyordum, yeni bir söz de... Neyse ki son bir atılımla bitti. Ayrılmındayım, dönüp dolaşıp böyle söylüyorum. “Kanlıca’daki Yalı”ya soyundum hemen. Oysa kendime söz vermişim; yaz sonuna kadar bu işlerden elimi çekecektim. Ama söz, çekeceğim. Okumaya ağırlık vereceğim. Yarın, biten yazıları spiralli bir dosyada toparlayacağım. Bir de öyle göreyim bakalım...

11 Haziran 2005

Yazmak, bugünkü yaşamdan epeyce koparıyor insanı. Sokağa çıktığımda belirgin bir yabansılık oluyor üzerimde. Kahvelerde oturanlara, öyle amaçsızmış gibi gezinenlere imrenir gibi oluyorum ve hemen bir ürküntü de başlıyor: Böyle saatlerce ne yapar bu insanlar, nelerden konuşurlar; hele bu kalabalık ve gürültüden hiç bunalmazlar mı? Bu ortamlarda nasıl soluk alırlar? Öte yandan, doğrudan yaşamın içinde olmayınca yazıp çizmenin de iyice güç olabileceğini düşünüyorum. Ama bu yoğunluğun içine nasıl gireceğimi kestiremiyorum ki? Hem gerçekten de girmem gerekir mi? Ardından “hangi yaşam?” sorusu geliyor. Bir an önce eve dönmeye bakıyorum. Bugün İstanbul’un pek çok yerinde bulunmak, doğrusu cehennemde bulunmak gibi bir şey.

Bir şeyi yeniden ayırt ettim bu arada: Özellikle eski zamanlarda; bugün ise Plato’da, İstanbul ya da başka birtakım yerlerin dingin köşe bucaklarında oluşan izlenimlerle yazıp çiziyorum. Diyeceğim, dinginlikten ötesi beni ne çekiyor ne de yazmam konusunda ilgilendiriyor. Bunlarla aslında dünyanın nasıl bir yer olmasını istediğim de ortaya çıkıyor.

Bir sorunum da “trajik yazgımızı” çok erken kavramış olmam. Sonsuzluğun olmadığı bir dünyada neyin, ne kadar önemi var ki? Mustafa Köz’ün *Çan Uykusu* kitabının arka kapağında şunlar yazılı: “İçime döndüğümde, koca bir batık öyküsünden şiire kalanın, sadece bir ‘sonsuzluk isteği’ olduğunu anladım. ‘Batık’, insanın kendisiydi. Zaman, yolculuk, tarih, aşk, öfke, kaygı, hiçlik, insanın içinde.”

12 Haziran 2005

*“Ey baştan aşığı yeşil
ellerini, yakan anılar gibi
sevdalı ellerime koy.*

*Ve dudaklarını, varlığın sıcak duygusu gibi
Sevdalı dudaklarımın okşayışına bırak,
Rüzgâr bizi alıp götürecektir
Rüzgâr bizi alıp götürecektir.”*

Furuğ – “Sadece Ses Kalıcıdır” dan

19 Haziran 2005

Nuri İyem, dün ölmüş. Doksan yaşındaymış. Yine de insanın gönlü kabullenmiyor. Altı bin dolayında resim yapmış. Benim altı bin şiir (!) yazmam gibi son derece korkunç bir sayı. İnsanoğlunun bazen nasıl sonsuz bir dayanma gücü olduğunu görünce dilim tutuluyor. 2002’de retrospektif sergisini dolaşıp bitirememiştim. Tepebaşı’ndaki eski sergi salonunda bütün duvarlar onun resimleriyle doluydu. Evet, ayaklarıma kara sular inmişti ve yarıda bırakmışım. O sergide bin beş yüz resim varmış! Bunun üç katını da eklersek bütün bir ömre ne kadar resim sığdırdığı az çok oranlanabilir.

20 Haziran 2005

Neden yazıyorum? Dünyanın nasıl bir yer olmasını istiyorsam bunu yazıyla somut kılmak için desem? “Dünya” dediğim, bildiğimiz yeryüzü değil; onun üzerinde oluşmuş genel düzen. Sanıyorum “dünyanın nasıl bir yer olduğunu göstermek için” de diyebilirim. Bana kalırsa daha şu dünyanın göremediğimiz, okuyamadığımız, işitemediğimiz çok şeyi var. Mutsuzluğumuz, saldırganlığımız, hödükliğümüz bundan. Oktay Rifat ne demişti: “Bir çift paçalı güvercin olsun / Avunulmazı getirin bana.”

*

Bir toplantı yapıyoruz diyelim: Biri, bazen birileri sırf kötülük olsun diye uğraşiyor. İçindeki bin bir eksikliği, yaşanmamışlığı, ulaşamamışlığı, hazımsızlığı vb’ni güya böyle tatmin edecek. Artık hiç kuşum yok: Bazılarının bu dünyada rolü, kötü insan olmak. Böylelikle iyiliğin, saflığın değerini dolaylı olarak vurgulamak...

*

İnsan ölünce zamanın ağırlığından da kurtulur herhalde.

*

Renkleri kuşlardan da öğrenebiliriz.

*

Adnan Binyazar’ın *Ölümün Gölgesi Yok* romanını az önce bitirdim. Sıradanlaşan birkaç yer dışında müthiş bir roman. Destan çağlarının kapandığını söylüyoruz ama bu tam bir çağdaş destan. Dile kazandırdığı olağanüstü renkler de son derece belirgin. Keşke o yerleri çizip sonra derleseydim. Giderek her insanın bu dünyada belli görevlerle var edildiğine inanıyorum. Adnan Binyazar ile Filiz Binyazar’a da bu trajediyi yaşamak ve bu yüzyılın bir destanı, söylencesi olarak insanlığın tarihine geçmek düşmüş. İnsan daha belli bir yaşa varmadan ölümün korkunçluğunu görüyor ve bir ömrü, daha doğrusu ömrünü bu korkunçluğu göre yaşaya geçiriyorsa bu çektiklerinin bir ödülü olmalı. Belki cennet düşünö böyle var ettik. Bu çileli yaşama karşılık bir ödülü, sonsuz yaşam ödülünü hak ettiğine inanmasa belki de çıldırır çoğu insan.

Ne tuhaf; hiç görmediğim Çorum’a gitmek, Adnan ve Filiz Binyazar’ın okullarını, evlerini, dolaştıkları yerleri ve Filiz Hanım’ın gömütünü görmek isteği duyuyorum. Bütün bunları görünce yaşadıkları acıyı biraz hafifletmişim gibi bir duygu var içimde. Ölümünden sonra yaşam varsa Filiz Hanım acaba bunları yazdığını duyar mı?

Adnan Binyazar, yalnız Maraş günlerine hiç değinmemiş. Orada da çok güzel günler yaşamış olduklarına kuşku yok.

İzmir’e giderken Ayvalık’a uğrayıp Gültekin Emre ve eşi ile konuşmak bile geçiyor içimden. Berlin günlerinin tanıklarından onlar da. Ve ölümün de.

Hiç kuşku yok; bu da Anadolu’da uç vermiş çağdaş bir destan. Ancak ben yine de hiç yaşanmamasını ve sonuçta yazılmamasını yeğlerdim. İnsandan daha önemli bulamam bir yazın yapıtını.

30 Haziran 2005

Bu yaşlara gelmiş bir insanın en büyük gereksinimi, ruhunu tamamlayacak başka bir insan. *Ölümün Gölgesi Yok* romanı, bir yandan da bunu yeniden düşündürdü.

*

Doğru mu bilmiyorum: Gözlerimiz bir şeyleri gördükçe daha az konuştuğumuzu, bir de zamanı canlı tutan hemen her şeyi sevdiğimizi düşünüyorum.

*

H. Emerson demiş ki: “Hiçbir insan başlı başına bir bütün değildir; onu tamamlayan dostlarıdır.”

*

Cesare Pavese de “Hayatın saldırılarına karşı bir savunmadır edebiyat” demiş. Daha önce duymuştum bu sözü; ama yeni kaydediyorum.

6 Eylül 2005

“Dünden Bugüne Nuri İyem I” kitabında Ahmet Hamdi Tanpınar’la ilgili olarak şu anısına rastladım Nuri İyem’in: “Son yıllarını geçirdiği Bağ Odaları Sokağı’ndaki apartman dairesinin karşısında, yüksek duvarlar arasında küçük bahçeli, küçücük bir ev vardı. Bahçesindeki ağaca Hamdi Hoca, ağaç sevgisinden öte yaşam beraberliği diyebileceğimiz bir tutkuyla bağlanmıştı. Gelişmesini ziyaretçilerine sevgi ve saygı dolu sözlerle anlattığı bu ağacın bir gün sahipleri tarafından kesilmesi Hamdi Hoca’da dindirilemez bir keder yarattı. ‘Onsuz yaşayacağıma inanmıyorum’ diyordu. Öyle de oldu, kısa bir süre sonra yatırıldığı hastanede kalp yetersizliğinden kaybettik hocamızı.”

Geç öğrendim bu anıyı. *Ağaçlar Kitabı*’na mutlaka girmesi gerekirdi. Belki bir gün II. baskısı yapılır da birkaç yeni yazıyla birlikte bu da girer...

8 Eylül 2005

“Sevim Burak kolay yazmadığını söylüyordu. Hatta, yazmak onun için ölmek gibi bir şeydi. Ne var ki, insan yazabildiğinde, ölüm ürküyor, geri çekiliyordu. Yazarak, ölüme meydan okuyordunuz.”

Selim İleri – “*Kar Yağıyor Hayatıma*”dan

Vedat Bey: Vedat Günyol

Plato: Robert Kolej’de sessiz sakin bir yer

Musa ÖZ

SOYUNUYOR GÜNEŞ TAŞLARDA

Soyunuyor güneş döşeme taşlarında
Dere ile akıyor dolunay

Bir kuşun ilmeklerini söküyorum kanatmadan

Yalan lekeli dudaklarınla öp beni

Önemsiz otlar, kitaplar gibi kokuyorsun

Bahar belirdi mi yeni bir dil çalıyor kuşlar
Esrikliktir ilkbaharın çiziktirdiği

Sevgimiz doğuyor gündüzün sınırlarında

Doldur dudaklarını sözle rüzgârla

Sözcüklerimi ağacın gövdesine sürüyorum
Kumral, iri kuşlarla yazıyorum göğü

Savrulmasın beyaz yanların kırlarda

Eskimiş bir yerine dokunuyorum baharın

Uzanıp gülüşünü bir şalla örtüyorsun

Tüylü bir geceden geliyorsun anadan doğma
Kenarın kına, yan tarafın kına

Gökyüzünü çiz gönlüm, derelere değince

Kim öğretti kız sana bu güzel gözleri

Gökhan ERTEKİN

LAFBAZ

ıııksız tünel geçişlerinde ağustos ıııslaklığı

hemen tanıdım; sen “ğ” değersizliğinde
görünmez ellerimdin/ siyah beyaz sinemalarda
zenci kadın sevinci

eğik bükük göğün altına
bıraksam kirli tomurcuklarını
silerek konuşsaydık kelime izlerini
(keşke bir harfi sende kalsaydı
gözlerimin)

lafbaz kadınlardan sağmalı ihanetini dilin
çok değil belki bir kere denemeli tadını
damarlarında dolaşan kinin
ve bir kılıfa sarmalı suretini gölgenin

bitmedi kendime olan uzaklığım

her ünlü düşmesinde ömrümün
bir adam ölüdü

Pınar DOĞU

KÂĞIDIN AĞIDI

Tenimi büyüten yaz
hurma ve bal bilirdik
acıya kalebent
ve serin bir düşe uzandıığımızda
geçmişe derbent
usul usul çoğalırdı yaz
ve başlardı üç kere
dişil sularıyla hemdert
bir nehir akmaya!
Biz kadınlığımızı en çok kimden bilirdik
bütün sevdalara gurbet

ve akarsa sende akar
benim sularına karışan nedir
böyle acele
böyle ürkek
biz kadınlığımızı en çok nerden bilirdik
müptedi gölgelerimizi
her yaz bir kâğıda düşürerek
ve muaşaka bir uçuruma düşerek
yazın kendini en çok anladığı zaman ki

Ey yazı büyüten benim
bir yazıyı diriltten nedir?
yeniden akmayagörsün nehir
bir sevdayı diriltten nedir?

Aynur ULUÇ

ŞİİR ARASI

Deniz arası sularındayım
Sular arası repliklerinde
Bol sözlü sevdaların
İzine bakma
Serseri umutların
Sesler arası kirpiklerinde
Düşler arası iliklerimdeyim senin

İçinde şerbetli taşlar
Islak ıslıklar
Badem içinde, süzgün tel'inde
Mademki içindeyim
Aşklar arası gözle
Tenler arası közündeğim senin
Sezinde...

Hitaplarda erguvan
Yem'inde çiçek atların
İçimde sabırsız suçlar
Nefesinde el izi
Taşlar arası
Sözündeğim ben senin
Yaşlar arası peşinde... ///

Z. Ersin ERDEM

VAH

Yine ulaşıyorsun içindeki mağmaya

Vazgeçmiş devekuşu kıvrılmış çölde
Yağız at sürüklemiş son koşusunu
Fare korkusuyla göz göze

Mutsuzluğu anıt kılar evler;
Hesaplaşıyorsun.

Nerden kopar fırtına?
Bu gemi nasıl su alır?
Hangi kovan devrilir yerinden,
Hangi çalıya çarpar yürek
Gecenin çarşafını pırpışlayan usta
Devrim kendi çocuklarına susamış
Sapsarı suskunlukla savuşturur utancını

Sektirdiği taş balık oldu gururla
Ağacın kovuğunda birikti bal
Hınç, soy bir güneştir parlar ufukta
Kalp direnir zamansız yitirilişlere

Yitirecek bir şeyi olmayana vah!
Can -köpek ölüsüdür.-

Ahmet YILMAZ

GECE

olgunlaşmış meyve uykun
düşer kirpiklerinden
saçların uzar uzun boynundan
geceyi simsiyah yakalar

akrep yelkovanı sokar
zaman zehirlenir
ne gösterendir güvenilen artık
ne gösterilendir
örtüler altında kaybolan eşyalar
esnerler sen bulursun

yıldızlar olmasa tökezlenir
yıldızlar açık gözleri rüyalarının
gidip gelir şarabında uzakların
takılır bir göktaşına durursun
baş ucunda meleğin kana boğulur

büyük sözü dinlemeden aşka uyursun
kumsalı döven kısraklar terli dalgalar
sabahın son ışıklarıyla
gözünü açanlar
nalları toplar

04.12.2010

Güray ONOK

NEFSİ MÜDAFAA

I

haylaz çocuklardan
çok güzel haydutlar yarattı zaman
yok sayıyoruz itirazlarını
düpedüz bir ihtilalken

dekadans desek
daha bir fiyakalı durur belki
söze karışınca
daha mı anlayışlı oluruz o zaman
canımızı acıtıyor olsa da
törpü görmemiş tırnaklarının açtığı yaralara

II

kabulün reddi
zulmün ilhakının devri bu
kimin haddine redd-i ilhak
hem sırttan bıçaklamak sanat
hem bıçağı sırtlamak

Adnan AKDAĞ

SANCI

kâğıt dili seviyor her şeyi nü
salyangoz daha beni görmedi her yeri nü
gökte allahın bir bulutu yok yukarısı da nü
sizlere bir şeycik söyleyeceğim: dilim nü

eh! bu da olsun
eh! içime buyruk çıkarılısın
eh! proletarya karnını kaşır
eh! burjuvazi başını kaşır
eh! gece dondu, yıldızlar karıncalı
eh! beynim ay ile gelgit içinde
eh! geçinip gidiyorum
eh! sevincim aklıma takılıyor
eh! hayatım tek engel

ah! içimdeki buzullar çözülüyor
ah! bukalemun içimden aşkları diliyle çekiyor
ah! unuttuğum yerlerimi kimse söylemiyor
ah! evrim bir türlü kanat vermedi bana
ah! kalem traşlamak sakal traşlamaya benzemiyor

fikrimi tersyüz edin belki nü
denizin sırtı göğe doğru hemen hemen nü
sesler sazlarda bir başka nü
doğduğum yer belli sevdiğim şey sade nü
aşkın derecesi değişebilir kaynaması nü

KARAYAZILAR, I

Ersun ÇIPLAK-Cuma DUYMAZ

Her şeyden önce bu sayfaları işgal etmenin gerekçelerini açıklamak gerek: Bu yazılar, aylık olarak dergi/ler üzerine yazılacak. Her yazıda bir ya da birkaç dergiye odaklanılacak. Kimi zaman bir şiir ya da yazı, dosya ve söyleşi gibi kayda değer unsurlar üzerinde durulacak; kimi zaman da dergilerde görülen aksaklıklar ve problemlere değinilecek. Elbette bunları yaparken ileri sürülen görüşlerin temellendirilmesine azami dikkat gösterilecek. Bir dergi çıkarmakla doğal olarak bir tavır ortaya koyan kişilerin diğer dergileri değerlendirirken sahip oldukları bakış açısını değiştirmeleri mümkün değildir ve değiştirmemeleri de gerekir. Bu yüzden dergilerin eleştirilmesi sürecinde bazı görüşlerin tekrarlanması kaçınılmaz.

İçinde bulunduğumuz dönemde böyle bir girişimin sınırlarını belirlemenin mecburiyeti açıkça ortada. Bunun içindir ki bu yazı dizisinin ilkini belirli bir derginin eleştirisinden ziyade konuyu nasıl ele alacağımızı ortaya koymaya ayırdık.

Ne yazık ki bir derginin sadece adından bahsedebilmek mümkün değil artık ya da adından yola çıkarak iyi olduğundan bahsetmek. ‘Amiral gemisi’ olarak adlandırılan dergiler, temel işlevlerini yerine getiremez durumda. Dergilerin çoğunu içindeki bir ya da birkaç ürün için alıyoruz genellikle; bir dergideki ürünlerin bütünüdür tutarlı olduğuna, birbirini desteklediğine o kadar az rastlanır oldu ki. Nerdeyse tüm dergiler seçmeci bir mantıkla, doldurma yazılar ve söyleşilerle sayfalarını doldurmak durumunda kalıyor. Hemen hepsi kendini sanatçıya kürsü olma misyonu sınırlamış durumda. Bazı isimlerin ürünleri öncelikli; onlardan ürün alabilmek için epeyce çile çekiliyor. Oysa belirli bir anlayışın temsilcisi olmak çok daha önemlidir bir dergi için ve yeni hareketlilikler yaratmak, gençlere olanak sağlamak ve onları beğeniye sunmak, doğruluğuna inanılan kavramları yeniden değerlendirmek, ufukları işaret etmek, var olanın eksikliklerini ortaya koymak... Mesele sadece şiir ya da ürün yayımlamaya sıkıştırıldığı durumda, ortaya bir kargaşadan başka bir şey çıkmıyor. Yeni bir dergi çıkarılıyor derhal, temel olarak, bazı önemli görülen dergilere girebilmek ya da önemli bir yayın evinden kitap çıkarabilmek amacıyla. Bu elbette bir anlayış; tasvip etmesek de saygı duymak zorundayız. Ancak bu durumda bazı sıkıntıların dile getirilmesi de kaçınılmaz. Elbette bol dergi olsun, buna kimsenin itirazı yok; ama bu dergilerdeki taşıyıcı unsurların hemen hepsinin aynı kişiler olması gerçekten düşündürücü. Söyleyecek yeni bir söz ve bunu dillendirecek farklı kişiler yoksa bir dergi neden çıkarılır, bu çabaya girilir?

Açıkçası dergilerin içerik yoksunu bir hale gelmesi, hem yazılan şiirin niteliğini düşürmekte, aynı zamanda, hem de niteliği düşen bu ürünler dergilerin içeriksizleşmesine sebep olmakta. Sebep-sonuç ilişkisinden öte tam bir döngüsellik... Dergiler okunmuyor; güncel edebiyatın itici gücü işlevini yerine getiremiyor; herkes şiir yazdığını sanıyor. Bunu görebilmek için kendimizi çok yormamıza gerek yok. Dergilerin satış rakamları ile *facebook*'ta kendini şair ilan edenlerin sayısı karşılaştırıldığında ortaya çıkan ‘şey’ tam bir

fenalık. Az dergi okunduğu için bir diğerinden kendi farkını ortaya koyamayan ürünler çıkması kaçınılmaz.

Böyle bir atmosferde birine “neden yazıyorsun?” diye sormanın gereksizliği ortada. İlla ki birileri Sait Faik’e başvurarak “yazmasam deli olacaktım!” diyebilir romantik bir şekilde. Mümkün; amenna! Ancak daha önce yazılmış olan şiirlerle dergilerde şu an yayımlanan şiirleri ve şiirin teorisine dair yazılanları okumadan nereye gelinebilir? Karşımızdaki ortalama okur tipi kendini ‘deha’ sanma yanılsaması içinde. Yayımlamazsan, kelimenin geniş anlamıyla, kötüsün. Peki, neden bu, şu ya da o dergide yayımlamak istiyorsun? *karayazı*'ya gelen birçok şiirin dergiyi hiç okumamış kişiler tarafından gönderildiği açıkça belli oluyor; kaldı ki bazıları bunu net bir şekilde ifade ediyor: “Derginizi okudum ama okuyacağım. Şiirimi değerlendirmenizi rica ederim.” (*anonim*. Demek ki yayımlamazsak dergiyi almayacak haspam!) Başka editörler de benzer sıkıntıları yaşıyorlar muhakkak ki Hakan Arslanbenzer kısa bir süre önce *fayrap.blogspot.com*'da haklı bir şekilde şunu söyledi: “... çok fazla imgesel, simgesel, duygusal şiir geliyor bize. Biraz daha gerçekçi, somut, tarihsel, siyasi tavır bekliyoruz gençlerden. Şiir gönderen bazı gençlerin *Fayrap* okumadıkları, hatta hiç dergi okumadıkları, en kötüsü şiir bile okumadıkları anlaşılıyor.” İşte bu!

Buna rağmen hâlâ belirli bir titizliği sürdüren, ürün yayımlamaya çalıştığı dergiyi seçen ve o dergide yayımlanan isimlere dikkat eden şair/yazarlar yok değil. Şair/yazar önemli bir meseleyi önemiyor: bu dergi bir ‘platform dergisi’ mi yoksa ‘misyon dergisi’ mi? *karayazı*'da daha önce bundan bahsetmiştik. Elbette merkezde bulunan, amiral gemisi olarak adlandırılan ve belirli bir kürsü işlevini gören dergilerin de bir misyonu olduğu yadsınmaz. Böyle bir derginin yeni imzalara ayrılması olan bir veya iki sayfasının dışında kalan alan, bir kürsüdür ve editörler, bilinen isimlerin ürünlerinin sorumluluğunu özellikle kendilerine bırakırlar onları bu kürsüye davet ederken. Aslında bunu yaparken kendilerini, seçme sorumluluğundan kurtarmaktır çoğunlukla amaçları. Böylece dergi adına karşımıza son noktada genellikle bir sanat galerisi soğukluğunda konser veren selamsızlar bandosu çıkar.

Oysa misyon dergileri, öncelikle, ürünün sorumluluğunu sahibine vermek gibi bir amaç ardına gizlenmiş komformizme burun kıvrırlar ve ürünleri, sahibinin isminden bağımsız değerlendirirler. Bu şekilde, derginin muhtevasındaki diğer ürünlerle koşutluğunu yakalama yolunda önemli bir adım atarlar. Bunu ne derece başarırlar; tartışılır elbette. Ancak ortaya genel olarak bir dergi tavrı çıkar, ki bu da o derginin ilerleyen zamanda amaçlarını ne derece gerçekleştirebildiğinin değerlendirilebilmesi konusunda bir kriter sunar. İşte misyon dergileri derken böyle bir arka-plana işaret etmek kaçınılmazdır ki Arslanbenzer de beklediği şiirlerin niteliğine değinerek dergisinin misyonundan bahsediyor bir şekilde. Oldukça haklı. Çünkü bir derginin her şeyden önce laboratuvar işlevini yerine getirebilmesi, yalnızca belirli isimlerin uygulamaya yapmasına izin verilen kapalı devre bir laboratuvar olmasıyla, brövelere bakmasıyla asla mümkün olamaz. Aksine o dergiyeye, derginin yayım politikasını ve nasıl bir şiirsel tutuma sahip olduğunu bilen herkesin ürün gönderebilme serbestliğine sahip olması şarttır. Bu şekilde bir dergi edebiyat dünyasına yeni isimler önerebilir. Böyle bir şartın yerine getirilmediği bir durumda bahse konu derginin sadece bakması gerektiği yöne bakıp diğerlerine gözlerini kapattığını rahatlıkla söyleyebiliriz; bu durumda da onun,

gibi bir işlevinden bahsedebilmek mümkün olamaz. Ortada sadece bir teşhir salonunun soğukluğu kalır ki, bu tür bir dergide arzulu bir şekilde yer almayı şair olmanın temel koşulu saymaktansa, yüzlerce yıl sonra okunmak üzere bir kütüphaneye rafına hapsolmek yeğdir.

Bazı dergiler bu seçenekler arasında kalmanın sıkıntısını yaşarken bazıları buna kayıtsız kalır. Neden olmasın; herkes aynı tutuma sahip olacak diye bir şart yok. Ancak bu durumda da o dergiyi kendi yayım politikası üzerinden değerlendirmek kaçınılmaz. Mesela birkaç sayı önce *Kitaplık*, Cahit Sıtkı'nın 54. Ölüm yıldönümü nedeniyle olsa gerek 35 yaşın üstündeki isimleri, kendilerinden istenmeden ürün göndermemeleri yönünde uyararak tuhaf bir yayım politikası belirledi. Bunu yaparak kendini, soğuk bir ortamda da olsa 35 yaş üstü bir şairin nitelikli ürünlerini ilk elden yayımlayamama durumuna hapsetti. Açıktır ki bir editör, bir şairin, başka bir ortamda yayımlanmış bir şiirini görmeden ondan ürün isteyemez. Oysa bunun yerine, yayım kurulunun bundan sonra isimlere bakmaksızın şiirleri değerlendireceğini ve yayımlanacaklara karar vereceğini söyleselerdi, herhangi bir problem olmazdı; hatta çok da iyi olurdu. Diğer dergilere de yaşadıkları en önemli sıkıntının üstüne kararlı bir şekilde giderek yardımcı olabilirlerdi. Ancak *Kitaplık*'ın böyle bir derdi yok! Artık öyle bir dergi okumamızı bize dayatıyor ki hem 35 yaş altı hem de 35 yaş üstü tüm şairlerin şiirini bir editör ya da bir editörler takımı belirleyecek. Hem de hiçbir açıklama yapmaksızın. 35 yaş üzeri kimse ürün gönderemeyecek.

Elbette ilk bakışta bahse konu derginin genç şaire önemli bir olanak sunduğu düşünülebilir; buna sevinilebilir. Ancak bu durumda şunu sormak gerekiyor: *Kitaplık* yayım hayatına başladığı günden bugüne nasıl bir yayım politikası izlemiştir; bazı isimleri sadece daha geniş bir dolaşım ortamına sokmaktan başka şiirin gelişimine öncülük eden nasıl bir hareketlenme yaratmıştır; şiir dünyasına kazandırdığı ilk imzalar kimlerdir? Ki dolaşıma girmek bu kadar önemliyse bu konuda internet bir dergiden çok daha fazla olanak sağlar bizlere. Sınırsız bir olanak hem de...

Şairin değil de şiirin gençliğinden bahsedildiği bir durumda böyle bir yayım politikası nasıl bir anlayışsızlığın üstüne kurulmuştur? *Kitaplık*, genç şaire olanak sağladığını sanırken, kendini yaşı 35'in üzerinde olup da poetikasını dönüştüren şairlerin taze ürünlerini geriden takip etmeye mahkûm ediyor. Gerçekten yazık. Bizce bunun tamamı suni-gündem yaratma çabasından başka bir şey değil. *Kitaplık*, özellikle çeviriler ve hazırlanan dosyalarla edebiyat dünyasına önemli katkılar yapmış olsa da öyle sanıyorum ki kimse yukarda sorduğumuz sorulara olumlu bir cevap veremez.

Kitaplık, merkez dergi olmanın ötesinde şiir dünyasının tek temsilcisi olma arzusunu açığa vurmuştur açıkça.

-Neredeyiz?

-Burası iktidarın en son noktası!

-Haydi eyvallah!

Ersun Çıplak-Cuma Duymaz
karayazi.editor@gmail.com

Beyazevler Mah. Beyazevler Cad. No: 12 Pamuk Müzikhol
Yanı Çukurova/Adana

Necati ALBAYRAK

HAİKUDAN MOZAİK

önce ateşi
ardından türküsünü
yakıyor çoban

kaval sesinde
kovuğundan ağacın
rüzgâr devşirip

zehirli mantar
yeraltını emiyor
derin karanlık

koyun koyuna
uyurken iki enik
uykular beyaz

ahşap sepetin
kurt düşüyor içine
çürük elmalar

yarım cevizle
kaplumbağa yavrusu
iyi arkadaş

...

Papyon Tayfun TÜRKKAN

AŞK İZİ

Bu sen misin?
Lavanta kokusu
Yumuşaklığı

Bu sen misin?
Ellerinde yüreğim
Sımsıkı.

Bu sen misin?
Tenimdeki
Aşk izi.

Bu sen misin?
Yokluğunda hiç
Olduğum.

Bu sen misin?
Varlığında hep
Korkusuzluğum.

Bu sen misin?
İçimdeki huzur
Damlası.

Evet bu sensin;
Karım kadımın.

'RUHUM GÖVDEMDE DEĞİL'¹ YA DA ŞAİRİN KENDİNİ DEŞME ARACI OLARAK ŞİİR

Gökhan ARSLAN

En başta söylemekte fayda var. Emel Güz'ün *Ruhum Gövdemde Değil* kitabını ve kitabın içinde barındırdığı küçük günlük parçalarını, başlı başına poetik metinler olarak okumak mümkün. Hatta aynı şey, kitapta yer alan şiirler için de rahatlıkla söylenebilir. Eğer kitapta çok sık kullanılmış olan 'insan' sözcüğünün, anne, baba ve kardeş kavramlarının, bazı yerlerde karşımıza çıkan özel isimlerin ve Güz'ün sorular yöneltip sitemde bulunduğu bütün şahısların, nesnelere ve duyguların yerine 'şiir' sözcüğü konulursa, sanırım bu önerme daha da yerine oturacaktır. Çünkü Güz'ün kitap boyunca verdiği savaş, bana göre şiire karşı verilmiş bir savaştır; hem de kaybettiğini ve hep kaybedeceğini bile bile. Örneğin;

İnsan! Büyük derdim benim! Ruhumun yırtık ambalajı!
(15.07.2000, s. 49) tümcesinde, 'insan' sözcüğünün yerine 'şiir' sözcüğü konulursa, ya da

kırıldı hayat kâsem, gidip döndüm erkekten
(Kadın Cevapsızdır, s. 89)

dizesinde aynı işlem 'erkekten' sözcüğüne uygulanırsa, Emel Güz'ün asıl muhatabı çok net bir şekilde görülür.

Sait Faik'in "yazmasam, deli olacaktım" itirafı, aşağı yukarı yazı ve kitaplarla boğuşan herkes tarafından bilinir. Hatta bu sözler çoğu zaman, "niye yazıyorsun?" sorusuna karşılık otomatik olarak devreye giren bir savunma mekanizmasına da dönüşür. Fakat söz konusu olan Emel Güz'ün şiiri olduğunda, şiirin bir arınma, çıldırmaktan kurtulma edimi değil de; başlı başına çıldırma eyleminin kendisi olduğunu hissederiz. Güz, kitaptaki kimi yerlerde şiire bir can simidi gibi sarılırsa, yeri geldiğinde şiirden bir medet umsa da; kitabın ilk gününde,

Çıldırmak, yazmak (19.06.2000, s. 11)

diyerek, şiire güvenmenin aslında boş bir inançtan ya da temenniden ibaret olduğunu vurgular. Çünkü ona göre şiir, insanın kendini tüketmesinden, kendi mezarını sözcüklerle kazmasından, kendi bedenini ve ruhunu zevk olarak deşmesinden başka bir şey değildir.

Emel Güz kitabının ilerleyen sayfalarında, yine Sait Faik'e ait olan "bir insanı sevmekle başlar her şey" sözünü kullanarak, okuyucuya tekrar şiire götürür. Bu tümcedeki 'insan' sözcüğünün yerine 'şiir' sözcüğü kullanılırsa, bütün her şeyin başlangıcı olarak şiir kabul edilebilir. Güz'ü bunalımlara sürükleyen, depresyonlara sokan, güvensizliğe alıştıran, kahve ve sigara bağımlılığı haline getiren şey şiirden başka bir şey değildir bu aşamada. Yani şaire göre şiir, bütün kötülüklerin anasıdır.

Bu noktadan bakıldığında, "Şiirim: Tıpkı Ben!" (s. 15) şiiri de, bir itiraf olarak okunabilir. Şiirde geçen,

...
Ben kendime şiirle başladım. Büyüyen ben değil sözcükler.

...
Ben sevmeye şiirle başladım. Sevmemek iyi şiir.

...
Bana kötülüğü şiir öğretti. En geçerli mazeretim yalnızlığım.

...
Ben akıl suçu işlemeye şiirle başladım. Bildim istedim ve yaptım.

ve

Ben ölmeye şiirle başladım. Yazdıkça ruhum çürür.
gibi ifadeler, bu itirafın birer yansımasıdır. Fakat aynı ifadeler, suçun aynı zamanda şiirin omuzlarına atıldığını da gösterir.

Peki, bu ne kadar doğrudur? Yani suçun şiire atılması, her şeyin, hatta kötülüklerin bile kaynağının şiir olarak gösterilmesi ne kadar adildir? Yazanın, yazdırmanın ve okuyanın hiç mi suçu yoktur bu süreçte? Emel Güz, tüm bu soruların yanıtını, aslında tek bir sözcüğe sığdırır: alınyazısına, yani kadere... Kader bilindiği gibi asıl anlamının dışında, yalnızca olumsuz anlamıyla kullanılır bizde. Yani kader; kötü kaderle eşdeğerdedir. 'Ne kadar da kadersizmişim' ya da 'Kaderim böyleymiş işte' gibi ifadeler, günlük yaşamda hepimizin kullandığı sıradan bir genellemeye dönüşmüştür. Kaderin / alınyazısının, niye yalnızca olumsuz durumlarda kullanıldığı, başımıza gelen olumlu olaylarda neden bu sözcükleri kullanmaktan kaçınıldığı ise cidden araştırılmaya değer bir konudur.

Evet, Güz'e göre, şiir olumsuz anlamda bir alınyazısıdır. Çünkü söz konusu olan, 'doğduğu anda babasının kâğıt' ömrüne düşen bir şairdir. Hayata doğar doğmaz şiirle başlayan, şiirin kurduğu bir cehennemde durmadan sözcüklerle savaşan ve genellikle bu savaşta kaybedip şiire boyun eğen bir öznenen başka ne beklenebilir ki? Belki de sadece bunun için, yani alınma yazılan şiiri ve onun barındırdığı tüm o gizli kötülükleri deşifre etmek için, büyüteç kullanmaktan çekinmez Emel Güz.

Şiir bir BÜYÜTEÇ! (20.06.2000, s. 14)

diyerek, şiiri şiirle bulma, alındaki yazıyı sözcüklerle kazıma uğraşına girer. Bunun için bazen bir bıçağın huzursuzluğuna güvenir, bazen de ahşap evlerin enkazı altında kalmış çocukluğundan medet umar. Güz, tüm bu uğraşları verirken, içinde bekleyen şiir durmadan büyür. '...Büyür, büyüdükçe şiirleşir, büyüdükçe biraz daha ona benzer! Fakat tüm bu büyüyen şeyin adı yoktur. Adını bile bilmediği ve hiçbir zaman tanıyamayacağı bir varlığı neden büyütme eğilimlidir insan?' Emel Güz, hep bu sorularla uğraşırken, büyüteçle yaklaştığı şiirin altında, kötülükler, ihanetler, yalnızlıklar, ölümler, ilkel bilinçler, ilaçlar ve delirmeler görür. Bütün bunları gördüğü, kazdıkça şiirin altından başka acılar çıkardığı halde, büyüteci kazma olarak kullanmaya devam eder ve çıkan her acıdan zevk alır. Emel Güz'e ve hatta birçok şaire göre vazgeçilmez olan acı; yeni bunalımların, yeni hastalıkların işareti olduğu gibi, yeni üretimlerin de işaretidir aynı zamanda. Üretmek, şiir yazmak uğruna acı çekmek... Sanırım Emel Güz'ün şiirine biraz da bu açıdan yaklaşmak gerekir.

Emel Güz, celladına âşık olmuş bir kurban ya da işkencesine tutkuyla bağlanmış bir mağdur gibi şiirden asla vazgeçemezken, şiirden kalan acıyı ve yıkıntıyı da insana bulaştırmaktan çekinmez.

İnsana boşunallığını haykırmak istiyorum. İnsanı acıtmak, acıtmak... Bendeki bu tarifsiz acıyı insana bulaştırmak istiyorum. (30.06.2000, s. 25)

diyerek, bir anlamda bunu itiraf eder aslında. Fakat farkında olmadan, taşıdığı bu şiir zehrini, yazarak, kâğıda dökerek insana / okuyucuya da bulaştırır zaten. Yani Güz, bu salgının yayılmasında ön ayak olur. Tanrıyla sürekli bir hesaplaşma içinde bulunduğu için de, sürekli alınyazısı kavramına sürükler bizi. İşte tam bu noktada, Şuara suresine odaklanmak gerekir. Şairlerin lanetlenmiş, hayallerle avunan insanlar olduğu gerçeği bir defa daha yüzümüze vurulur.

Şimdiye dek tanıdığım hiçbir yazarda, güçlü ve güvenli bir yüz, bir bakış görmedim... Şairler, ancak gerçek anlamda tanıdıklarında sevinebilecek insanlardır... (13.07.2000, s. 42),

...şiir münzevi işidir... (15.07.2000, s. 49),

ya bir günahsa şiir / ya gerçekten lanetse
(Şair Cinsiyeti, s. 54),

biraz dolmakalem gıclice günahkâr

¹ Emel Güz, *Ruhum Gövdemde Değil*, YKY, Mart 2010

ve

şiiir sırıla yazılır (Epifani, s. 98)

gibi ifadeler hep inanının kanıtıdır bir anlamda. Yani şair hep olmayanın peşindedir, şiiir insan ruhunu terk edip boşlukta bırakabilir onu, bir depresyonun yerleşme aşaması olabilir; hatta giderek depresyonun yerini bile alabilir. Ve tüm bu yer değiştirmeler, istemeden bir nefrete sürükler şairi. Sevgi ile nefret arasında gidip gelme hali, şiiirin bünyesinde bir yer bulur kendine. Şiiirden nefret etmek ve ona tutkuyla bağlanmak... Güz, bu ikilemin ortasında boğuşurken, 'biriktirdiği ne kadar nefret varsa, bunu hiç çekinmeden etrafındakilere dağıtır.' Üstelik bazen haksızca yapar bunu.

Emel Güz, yazdığı şiiirle, yaptığı bu kazı çalışmasıyla, çocukluğunu arıyor gibidir sanki. Geride bıraktıkları artık yerinde kalmasa da, hiçbir şey eskisi gibi olmasa da, o inatla aramaya devam eder. Bazı caddelerin, bazı evlerin izini sürer. Bazen okul kantininde haykırarak şiiirler okumak isterken, bazen annesinin yüzüne ve varlığına sözcüklerle anlam vermeye çalışır. Kimi zaman da hayatında önemli bir yeri olan insanlarla arasında bir köprü olarak kullanır şiiiri. Ama şiiirin kötülükle eşdeğer olduğu ve yıkıcı bir unsur olduğu akla getirilirse, hep tedirginlik duyar bu bağlantıdan. Bu yüzden de hiç güvenemez şiiire. Bu, şiiirin de çocukluğu gibi geride kalmasından ve flu bir şekilde görünmesindedir belki de. Emel Güz; bu çocukluk, bu saflık arayışını,

şiiir çocukluğun yerleşme aşamasıymış (Yüzey, s. 38),

Ben artık kendimi başkasından soruyorum. (26.06.2000, s.

22),

Her şiiirde biraz daha nesnelleşen çocukluk acım!

(17.01.2001, s. 101)

ve

sömürüyorum çocukluğumu şiiirdeki gövdeyle (Epifani, s.

99)

gibi dize ve tümcelerle çevrelerken; bir yandan da sorar:

Şiiir ne işe yarıyordu... (18.06.2000, s. 116).

Kitap boyunca şiiirin insanı yalnızlığa, hastalığa, ölüme, ihanete ve hüzne sürüklediğini bile bile sorar bunu Güz. Sonra da ekler:

Yazdığın şiiir nedir ki, hayal ve hatıradan doğmuyorsa?

(14.12.2000, s. 92).

Şairin kitabın başından sonuna kadar vurguladığı budur aslında; hayal ve hatıra. Artık öyle bir noktaya gelir ki, ikisi de birbirinin yerine geçer ve özdeşleşirler. Şiiirin 'aslında olmamak, kimseye ulaşamamak' olduğunu, insana 'yokluğu hissettirdiğini' vurgulayan Güz; sürekli bir hayalin peşinden koşmaya devam eder. O hayal, her zamanki gibi şairin çocukluğuna ve kırgınlıklarına götürür bizi. 'Obsesyonların tarihini yazan, sokak ve kalp sevgisini unutturan' bir kişi haline gelir şair; can sıkıntısıyla boğuşur, katil, yetersiz, kısıp ve ziyan bir şiiirin elinde direnmeye çalışır. Sonra da korkar düşündüklerinden ve yazdıklarından:

Yazdığım şiiir beni korkutuyor, hesap vermek ve hesap sormak korkutuyor beni. Dipsiz bir kuyunun kendiyile yüzleşmesi bu söylediğim. (17.01.2001, s. 101).

Oysa ne kadar dirense, hesap sormakla pek ilgisi olmayan, şiiire karşı sürekli hesap vermek zorunda kalan bir öznedir söz konusu olan. Yani şiiir, ister istemez bir hegemonya kurmaktadır şairin üzerinde.

Emel Güz, şiiirlerinde ve günlüklerinde şiiire gizlenip, kendini şiiirin korumasına ve şiddetine bırakırken, Sylvia Plath gibi hayatını kendi elleriyle sonlandırmış bir yazara götürür okuyucuyu. Bu gönderme de şiiirin insanın başına ördüğü çorapların özeti gibidir aslında. Fakat ne yalan söyleyeyim, Emel Güz'ün günlükleri bu kadın şairin/yazarın haricinde, daha çok Tezer Özlü'yü ve *Yaşamın Ucuna Yolculuk* kitabını

AŞK MEKTUBU

Bedenler arasında bir akıntı
Alıp beni götüren / getiren
Yitirdiğim alkışlar ve gülüş - neredesin sen
Çıplak et, çürüyen diş, saçlar
Aç kurtlar saldırmış ağaçlara
İskeletleri çıkmış toprak damlı bir ev
Tamtamlar – totemler - büyüler
Büyümüş, irin toplamış bakışlar
Belirsiz izler, evet - evet - sizler
Gömülmüşsünüz toprağımıza - toprakta yarıklar
Mevsimi giymiş ve üşümüş ölü çocuklar - şenlik yok
Gövdeye yerleşmiş kum saati, güz saati, buz saati
Aşağılanan insan, zaman gri - dertler derin - büyüyor elbette
İçten gelen müziği durduramaz hiç kimse
Bedenler arası bir yol, köprü - yıkılacak elbette
İç içe geçmiş şehirler, insanlar, anıtlar - şiiir tanrıları ve köle

[şairler

1 Mayıs, Afrika, sarkmış memeler, bebeklere süt yok
Orman saçlar, kıvrıkcık gün, kıvrılmış üstüne
Tersine evrim, ellerde ağaç kabukları, ters dönmüş kafalar
Kirlili düşler, rüzgâra geçmiş tırnak
Irmak gülüşler, siyahi güneş, onarıyor acıyı da - bir kıtada
Duvar resimleri bağımsızlık türküsü söylüyor
Kılıçlar çekiliyor eski bir çağda - yeni bir anlayışla
Bayraklar yükseliyor - dans ediyor - kara deriler
Zenciler ve zincirler kırılıyor
Kırmızı gözyaşları akıyor
Unutulmuş aşk mektubuna

5 Kasım 2010

anımsattı bana. Tezer Özlü, nasıl ki psikolojik rahatsızlıkların çözümünde ve şok tedavilerinin ertesinde yazıdan medet ummuşsa; Güz de aynı şekilde şiiire sığınır tüm bu süreç boyunca. Ama şiiirin de onu çıkaracağı kapı bellidir aslında; *anışok*. Emel Güz, o kadar fazla ilaç kullanmasından olsa gerek; kendi kendine teşhisi yapar ve çözümü sunar.

Kanla, intiharla, şiddetle, ölümlerle, ilaçlarla ilerleyen bir kitap *Ruhum Gövdemde Değil*. Dünya üzerinde mevcut ne kadar kötülük varsa üzerinde toplamış sanki. Failinin şiiir olduğu bir yapı söz konusu.

...keder / harflerden ördüğüm bir elbiseydi (Gen, s. 76)
dizesi harflerin ve sözcüklerin oluşturduğu bir hüznü işaret ederken, okuyucuya da 'çıkmanın güzelliğini' gösterir. İnsanın nasıl olup da acıya bu kadar bağımlı hale geldiğini, bu bağımlılığın şairde neden zevk duygusu uyandırdığını, kendini tüketmenin, acıtmanın, hırpalamanın nasıl bu kadar haz verici olduğunu sorgulayan Emel Güz; sanki bu eziyet oyununa gönüllü katılmış gibi devam eder yazmaya. Fakat sonunda da ekler:

'Rüzgârgülü' dönmüyor! Şiiir hiçbir şeyi değiştirmedir!

KIŞ BEKLENTİLERİ

Hüseyin PEKER

Üç Nokta dergisi 2010 güz sayısını 2000'lerde Edebiyat dergileri başlıklı konuda çeşitli dergi editörleri ve sorumlularının düşüncelerine ayırmış: Dikkatimi çeken bazı hususlara açıklık getirmeye çalışacağım: *Sincan İstasyonu*'ndan Abdülkadir Budak'ın *'Tek tek şiiri çıkanlar bile biyografilerinde dergimin adını anıyorlar'* dediği soruna Ahmet Bozkurt, Fuat Çiftçi vb aynı şekilde yanaşmıyorlar. Düşünün ki, bir şair 40'a yakın dergide görünmüş ömrünce. Biyografisi istendiğinde, ya da kitap çıkarırken önsözüne not düşüldüğünde hepsini sayabilir mi? Belli başlılarını, belki çok önemsedığı beş altısını yazabilir. Bunda bir kasıt aranmaması gerekir. Yani sizin dergiyi anmadıysa, o dergiyi yok sayma anlamı taşımaz bu! O kadar dergiyi bir arada gösterememe kaygısından öte değildir aslında. Alınanlık diz boyu diye düşünüyorum.

Dergileri saymış Ömer Şişman. Kısmen iyi bulduğu birkaç dergi dışında, *Akatalpa*, *Varlık* dahil çoğunun adı bile yok. O saymadığı, edebiyatın bel kemiği sayılabilecek dergiler için de *'Diğerlerinin çoğu başarısız bile değil'* diyerek silip süpürüyor. Yazının devamı ise yüksek atan cinsten tevazuyu kaybetmiş yargılarla örülü:

'Bir de 2000'lerin süprüntüleri var; attı mı mangalda kül bırakmayan bir güruh. Açıp bakıyorsun, bir tek şiirleri bile yok. Birtakım duygu kırıntıları, birtakım bilgiçlik kırıntıları. Anakronik bile değiller. Tarihin hiçbir safhasında yaşamamış bir insanın şiirlerini yazıyorlar; çünkü kafalarını kâğıttan kaldırmadan, yarım yamalak gördükleri neyse onu icra ediyorlar. Okumadan, düşünmeden, hissetmeden, bakmadan. Çok zor (!) bir şeyi başarıyorlar yani. Ama disiplin ve özveri gerektirmiyor bu, herkesi aptal saymak yetiyor. İddialı vıcık şiir robotları gibiler. Çoğunluğu korkak ve işbirlikçi. (Dün durduk yerde seni övmüşlerdir, bugün durduk yerde sana söverler. Burda dikkat edilmesi gereken, övgü/sövgü değil, 'durduk yerde'nin ardındaki motivasyonlar. ...) karamsarlığa kapılmaya da gerek yok, tarif ettiklerim 2000'lerin süprüntüleri, dipleri.'

Civcivler yesin diye bir söz vardır, yüksekte atanlar için. Ben Şişman gibi ortalarda arayış içinde olan bir şairin bu denli kendine bir şey katmayan, aksine zarar hanesine işleyen yargı biçimleriyle ortalığa gülünçlük yaydığını düşünüyorum. Bir sevgisizlik, bir kuru icra. Şiiri neresinden doğuyor böylelerinin dedirten bir kuru çalım. Hepsi bu! Büyüsünler bakalım: bu yolla, bu çağda bu kafayla, hepsi deney bunların kardeşim!

Üç Nokta dergisinde iki şiir de dikkat alanımda dolaştı. Orhan Alkaya'nın Arif Damar'ın vefa hanesine iliştiirdiği incelikli şiiri ile Derya Çolpan'ın 'Uzak' başlıklı evliliğin uzantılarını irdelediği şiir. O kadar sıcak tarafından yakalamış ki, birlikteliğin son partiyonlarını Çolpan; düşünmeden, sevmedim edemedim şiiri:

*elbisenin üstünden seviyorum seni
tenimiz bu kumaşa doydun.*

Doğaldır ki Üç Nokta hakkında söylenecek sözler bu kadarla bitmiyor. Derya Önder'in '2000-2010 Arası Şiir Yayımlayan Dergiler' başlıklı oylumlu çalışması her cepheye bir yumak düşünce bırakma savında. Bazı dergilere sıcaklıkla yaklaşan, bazılarını da pençelerinden kaçırmayan Önder, bu konuda ne derin fikirler oluşturduğunu yazısına da yansıtmış. Çalışkan bir araştırmacının elinden, son dönemi kapsayan ve çeşitli öbeklere mesajı olan bir yazı bu! Dergide başı çekenlerden olduğunu söylemeliyim.

Şeref Bilsel'in 'Şiir Kitabı Adları' başlıklı sıcak yazısı da derginin içeriğine renk katmış, ilginç bir yazı. Uzun kitap isimlerinden sinema, su, kan, uzak, zaman, buz, ev gibi konuları

şiir başlığına yediren şairler bir bir ortaya dökülüyor. Sonuç şairlerin ne ilginç paydada isim ürettikleri ve buldukları üzerine. Bu arada şiir kitabı adı olarak dikkati çeken ve çekmeyenler de ortaya çıkarılmış oluyor.

GÖKHAN ARSLAN, 'YARAYA TUTULAN AYNA' / ŞİİR / MAYIS YAYINLARI

1979 İzmir doğumlu Gökhan Arslan, şiire İkinci Yeni'nin kaldığı yerden giriş yapan, imgeci ve görüntüye ağırlık veren dizeleri günümüzde çoğaltan gençlerin dikkat çeken.

Yaraya Tutulmuş Ayna başlıklı ilk dosyasının 2010 Arkadaş Z. Özger Ödülü alması da bunu kanıtıyor zaten. İlk bakışta imgeye parlak bir giriş yapan, aldığı sinema eğitiminin verdiği renkli ruh haliyle şiirde ışıldayan görünüm sağlayan bir çıkış.

en ağır suçları yükledim içimdeki asansöre

in çık! in çık! bu kaçınıcı hengâme (suyun gençliği, s. 52)

Dolu bir genç ozan Arslan: Farklı buluşlar mimarı. Bir diğerini izleyen, hatta sıraladığı imge tufanında üst üste durup boşluk bile bırakmayan bir kalp yorgunluğu. Tıknefes bir şiir!

hadi durma, bu hastalığı benimle genişlet (hasta ağaçlar ormanı, s. 14)

Sözcüklerin esnek kalan aralarından beklenmedik buluşlar, çağrışımlar yaratan bir tarzı; okuru sıkmadan, anlamı boşa bırakmadan, derinliği olan sözdizimine vararak yaratıyor. Sanki Ece Ayhan'daki, Sezai Karakoç'taki sözcük çıldırmasına benzer kelime bozumlarına, pıtraklarına uğruyor.

Her sesini denemekten çekinmeden yazıyor Arslan. Bazen başarı sağlayan bu akış, olmadık yerde de tökezletiyor ozanı. Şöyle ki sıralarken sıkışıklık yaratmaktan kendini alamıyor. Trafığın tıkandığı halleri yazıyor. Sevgilisinin 'ağzındaki bulaşıcı ülkeyi' öperken hayatın hallerine dokunmaktan, onları araştırma aracı gibi göstermekten çekinmiyor.

İlk bölümde sinema'yla haşır neşir bahanelerle bıraktığı 'kara lezzet'i deneyen Arslan'ın, ikinci bölümde daha gizemli ülkelere gezisi başlıyor. Taç Mahal'den kapı açan ozan belki 'otuz dilde yaşamak talanı'nın seyircisi. Belki 'kayıp ikiz'in teki, 'gözünde kabarcık'larla elindeki bulguları şiir yapmadaki ustalığıyla dikkat çekiyor. Şiirle donatılmış, şiirle kuşatılmış biri. Kışkırtıcı, bir o kadar da yorucu!

istanbul, belki gemilerden kovulma paslı bir jilet (istanbul, s. 34)

Ozanın şairlerle, şehirlerle, gezip tozuttuğu çorak ve paslı anılarla takıntısı var. Çoğul bir kişi.

beni öldüren katilime sığındım (pıtraklı hayat, s. 43)

dediği kaçış noktası, belki onda uslanmaz yaşam ağının son takıldığı nokta. Yani ussal bir parçalanmanın şiirini yazıyor. Durmaksızın. Bir koşu içinde, adımları kısa ama eylemi durak tanımıyor.

Bir ucu da karamsar Arslan'ın, bu kadar kalabalıkta. Bu kötücül bakış; biraz da bıçak ucu gibi keskin biçimde beliriyor.

artık bana çok güzel bir kaza yakışır (ph, s. 43)

Aslında gençliği koşarak, ezik koşulları parlatarak anlattığı biçimlere dönüştürerek geçen ozanın arada takıldığı yerler var. Örneğin intihar ve baba, bunların en önemlileri:

bir başına kalan ip, kederiyle

bir ev gölgesinin boynuna uzandı (hani bana hani baba, s. 45)

Burada söz edilen ip, elbet boynuna dolamak istediği ipten başkası değil. Aynı şeyi başka biçimde deneyen Arslan'ın:

kemiğe yaklaştırır bıçağın suyunu (hbhb, s. 46)

diye seslendiği alan da, dünyada ona dar gelen yaşama sıkıntısının seslenişi bence. Kitabın son dizesine sıkıştırdığı

ömrümüz kâğıttandı (bu şiir ölüm ölçüsüyle yazıldı, s. 78)

5 TEMMUZ 1843’TE GİYOTİNE GİDEN
ADAMIN AŞK MEKTUBU

En derinine kadar indim ruhun
Hiç kimse yok. Başıboş
Terk edilmiş ya da dağıtılmış yuva
Nem ve küf kokuları saldııyorlar art arda
Her yer boş şişelerle dolu
Tüm kötülükler gözler önünde o evde, yaşıyorlar
Birin yanına gittim ve konuşmaya başladım
Samimiydi oldukça, açık, gerçek sıcakkanlı
Katillere benziyordu yaptığı iş net
Katiller kitlelere göre daha makuldür zaten her zaman
Sürpriz yok. Her şey beklendiği plana uygun saat gibi
Şeffaf ve pürüzsüz
Olması beklenen şey ve gereken neyse, olan odur
O bir palyaçoydu
Kötü görüntüsüne rağmen, ilgili, sempatik
Kabullenilmeyecek kadar yakın bana
Kötülüğü tanıdıktan sonra yavan geldi iyi ve güzel
Gerçek olamazlar onun kadar
İyilikler hizmetkârlara biçilmiş kaftan
Güzellikler şölen masalarına
Saatlerce, günlerce, haftalarca
Tüm kötülüklerle yaşadım beraber, dostça
Sonunda onlarla açılma kararı aldım dünyaya görmesi gerek
insanların, anlaması gerek kötülüğün dilinden
Koydum çantama hepsini ve terk ettik beraberce orayı
Ayak basmadık yer bırakmadık yeryüzünde
Fikirlerimiz dağıldı her köşeye, korkusuzca
Kadınların yüreklerini yaktı
Erkekler kurtulamadı cazibesinden
Eskiden sadece ruhtan ibarettik. Kemiğe büründük artık
Tüm ölümlerin yerini tuttuk sonsuzlukta
Yaratılmadık
Boşluklarda, eksikliklerde var olduk. İnandık gücümüze
Sahip olduk hayatlarımıza
Bu böyle sürüp gidecek
Engel olunamayacak güçle büyüyecek
Parçalayacak yaşamları
Nefesleri kesilecek tüm canlıların
Yorgunluktan uykuya dalıncaya kadar yaşlı ağaç altında
kötülük

..... 1843

(İsmi bulunamayan sevgiliye aşk mektubu)

EROTİK SAĞANAK
YA DA DÜŞTEN GÜZEL

Sıcak, ikimizin üryanlığında gördüğü düş değil
Gittiğimiz âlem hem de gündüz gözüyle
Kollarımın arasında bitmeyecek bir türkü
Saç dipleri haylice terli
Ve benim esmerim şimdi yatağımın dağınıklığında
Toplamaya da lüzum yok zira
Daha uyanık bütün gece lambaları
Bir gece yanımda unut kendini
Sonra bütün mevsimler Araf olsa
Dudakların ağzımda kuş yuvası
Kalçalarında hiç bitmeyen müzik
Bir varsın bir yoksun

Kalkıyorsun, tenin tapınakta masum
Hem nasıl masum olmaz bu kadar güzel olan
İki adım, dönüşünde tebessüm
Sonra öldürseler oracıkta
Ahrette gülüşün kurtarır beni
Dört adım, tepeden tırnağa ışık emiyor sırtın
Kahrolsun dilim anlatamıyor
Kudretli üryan güzelliğini
Altı adım, tamam diyorum
Bu kadar mı olur parmak uçlarında yürümek
Su akışı endam seyri sanırsın mübarek
Bir varsın bir yoksun

Dönüşün, göğüslerinin salkım taneleri
Ve şarap susuyorum her dokunuşta
İki adım, ellerin örtmesin kadın tenini
Çoktandır kıyılarımız günah
Dört adım, beliren sağanak yağmuru
Ardı serap ve tembel güneş
Altı adım, zaman görece dedikleri
Ve tam da idrak sınırlarıma dokunuyor parmakların
Vuslat Yahya Kemal’in kafiye güzelliğinde
Bir varsın bir yoksun

Eylül 2010

benzetmesi de, ‘bir iplikle dolandığı hasarlı gövdesini’,
‘sözcüklerle kurduğu yanlıs bir inşaydı’ tanımından kaynak alır.
‘Dipsiz kuyulara selam’ verir, ‘kör kuyulara salâ’, bir
karamsarlık tutturur, işin sonunda:

boynuma asıyorum spermlerimi (paslı nişyan, s. 72)

Bir de baba takıntısı var Gökhan Arslan’ın. Sanırım erken
kaybettiği babasına doymamış birinin sıkıntısından kopuyor
şiire yansyanlar:

babam gözlerini yumdu ve leopar indi rüyama (hbhb, s. 46)

‘Her oğulun okunmayan yazgı’ olduğunu tekrarlayışında,

yalnız kalmanın toparlanmamayla birleşen özeti var. Hele

bunu başlıklar kendini asan ağaca (hbhb, s. 46)

dizesinin akla getirdiği trajedi, olayın iş kazasından öte olduğu
inancını da pekiştiriyor.

Gökhan Arslan özgün kaynakları olan bir şair. Şiiri her
türü yığmayı tarz olarak benimsettiği bir süsleme halisinden
işliyor. Bereketli kelimeler birbirini doğuruyor onda.
Usanmadan yazıyor. Yarının çoğul ozanlarından birine ses
veren bir kitap, 2010 Arkadaş Z. Özger ödüllü *Yaraya Tutulan
Ayna*: Olgun seslerin yarattığı görsel bir karmaşa.

Ramis DARA

Cihat Duman'ın (1984) üç bölüm halinde sunulan, 2006-2010 yıllarında yazılmış 22 şiirden oluşma ilk kitabı, dozunda ince alayı (ironi) ve lirizmi büsbütün dışlamayan yapısıyla doğru bir yerden ses veriyor.

Bölüm başlarında Metin Eloğlu, Ece Ayhan ve Turgut Uyar'dan alıntılarının bulunması Duman'ın bu şiirsel atmosferini kurarken usta saydığı şairleri gösteriyor.

Şairin yaşamakta olduğu büyük kentle buraya geldiği doğasal kaynağı birbiriyle ilişkilendiren tutumu kitap kapağındaki düzenleme ve fotoğrafla da destekleniyor.

Fötr şapkalı ve kamera yerine yana bakan delikanlının kucığında, gevrekliği ve lezzeti adeta dışardan hissedilen bir karpuz var.

Son yıllarda şiirde sözcük oyunları harf oyunlarına kadar uzandı ya Cihat Duman da özel adların ilk harfini değil de son harfini büyük yazarak katkıda bulunuyor bu furyaya.

Cihat Duman'ın ilerde kendi çizgisinde daha iyi şiirler yazacağı ve şiirimizde yeri olabileceği düşünülebilir.

Künye: Cihat Duman, *Ya da Pişman Değilim*, YeniYazı Yayınları, İstanbul, Ağustos 2010, 64 s.

*

Orhan Tepebaş'ın (1969) iki bölüm ve 24 şiirden oluşma *Kadim Kapı*'sı, geçmiş zamanın, daha dün sayılan ama hızla unutulmuş yaşantı biçimlerinin, insan ilişkilerinin, sevgilerin, özelemlerin iddiasız, rahat, kıvamlı bir dille anlatıldığı; ahir zaman yaşamlarının temel dayanaklarının başında kadim yaşantılar gelir, duygusu çevresinde seyreden bir ilk kitap.

Karadeniz'de doğup büyüyen ve yükseköğrenimini burada tamamlayan şairin dingin dünyası, büyük kentte hiyerarşi ve iktidar yarışı içinde adeta telef olan şairlere başlangıçta pek bir şey ifade etmeyebilir; ama konuya minik bir açı değişikliğiyle yaklaşıldığında türlü çeşitli kazanımların olacağı şüphesiz, gibi geliyor bana.

Örneğin "*bayrama yetişmeyen / yeni gömlekler giyeriz*" (s. 18) dizelerini bugünün yoğun kent yaşamında anlamak kolay olmayabilir. İstedığınız her an bir mağazadan hazır bir gömlek, tişört alıp giyebilirsiniz. Oysa Anadolu'da hâlâ kılı kırk yaran provalarla pantolon, ceket, gömlek diken terziler vardır ve bunların işleri bayram öncelerinde canlılık kazanır, tavan yapar; kimi işler ne yapsanız hedeflenen güne yetişmeyebilir.

Günümüz insanına "*babasının gömleğini giymiş bir çocuğum ben*" (s. 19) dizesi de yabancı gelebilir ve bu da zengin bir yaşantıydı Anadolu'muzda daha dün.

Bu dizelerle, ben daha çok; öğrenimimi tamamlayıp elim ekmek tutmaya başladıktan sonra eski giysilerimi yüksünmeden, hatta sevinçle giyen babacığımı düşünsem de...

Çoğu günümüz gençlerinin anlayamayacağı ve dolayısıyla tadına varamayacağı çok ilginç ve hoş bir dizeyle ayrılalım kitaptan:

"*çakım elimi kesti onu daha çok sevdim*" (s. 19).

Künye: Orhan Tepebaş, *Kadim Kapı*, Okur Kitaplığı, İstanbul, Mayıs 2010, 56 s.

*

Murat Güzel'in (1971) iki bölüm halinde sunulmuş 12 şiirden oluşma ilk ve şimdilik tek şiir kitabı *Uzak Koku*, çok ilginç bir kitap.

İlginç nitelememi besleyen epeyce sebep var:

Şairi gerçek anlamda okur yazar, araştırmacı, donanımlı biri olarak yansımış sayfalara.

Bu haliyle doğum yeri olan Konya'da yaşıyor.

Hayat hikâyesinde "şiir ve edebi çalışmaları"nın yayımladığı 11 dergi sayılmasına karşın, kitapta bazıları epey uzun, sadece 12 şiir yer alıyor. Gerçi bunların "1997 ile 2004 yılları arasında *Aşiyân, Jurnal, Atlılar, Huruç* ve *Kökler* dergilerinde yayımlanmış" da belirtiliyor not olarak kitabın sonunda.

Şiirlerin göndermeleri arasında şairler kadar, edebiyatçı, sanatçı (müziyen ve ressam), felsefeci, siyasetçiler de bulunuyor.

Şiirleriyle "siyasi ve felsefi yazıları"nın bütünüyle muhafazakâr dergilerde yayımlanmasına karşın adını andığı ya da göndermede bulunduğu şairler sadece bu kanattan değil: Akif, Sezai Karakoç, Cahit Zarifoğlu, İsmet Özel'in yanı sıra, Tevfik Fikret, Ece Ayhan, Edip Cansever, Cemal Süreya, Turgut Uyar, Dağlarca da kitapta esenlenen şairler arasında yer alıyor.

Dünya şiirinden adların (Eliot, Rilke, Adonis, Walt Whitman, Ezra Pound, Marinetti, Goethe) yanı sıra birkaç da Divan şairi (Fuzuli, Nabi) anılıyor, bu arada.

Son bir şey de, birçok yabancı dilden (İngilizce, Fransızca, Arapça, Latince...) sözcükler, küçük sözcük kümeleri bulunuyor şiirlerde.

Bu özet betimlemenin bir şiir kitabıyla ilgili olması şaşırtıcı, hatta irkiltici, tuhaf gelebilir. Öyleyse, Murat Güzel'in kendi şiiriyle ilgili olarak "*ironik realist*" şiir nitelemesini bir kenara bırakarak, soralım: Nasıl bir şiir Murat Güzel'in şiiri?

Epey iyi, başarılı sayılabilecek bir şiir... Araştırmaya, yazılı kültüre dayalı arka planına karşın, özellikle ilk bölümüyle öğreticiliğe, kuruluğa pek düşmüyor. Ses yakınlığı bulunan iki sözcüğü ve başka sözcükleri arka arkaya sayıp dökmesiyle, iç uyak ve tekrarlarla gelişen, düzyazısal anlatımcı bir yapısı var. Reel, yani güncel ve özel bir coğrafyaya yaslanırken tarihsellikle gündeliği dengelemesi avantajları, denebilir. Genel toplum sorunlarından çok bireyin sorunlarına, iç dünyasına eğilmesi ve şiirde üstadı bellediklerine sevgisini azaltmasıyla başarısı artacak, gelişebilecek bir şiir. Okumaları, düzyazı çalışmaları önünü tıkamazsa tabii.

Kitaptan kendim için en baştaki kısa "Aşk" şiirini seçiyorum; şairin karakteristiğini yansıtması açısından da uzun "The Question For Amnesia" şiiri seçilebilir.

(Çocukluk-ergenlik çağının yedi yılını, parasız yatılı olarak yaşadığım, hüzünlü anılarla içimde uyuklayan bir şehrin ışıklarını canlandırdığı için, şüphesiz farklı dünyaların insanları olmamıza rağmen, Murat Güzel'e buradan teşekkürlerimi sunuyorum.)

Künye: Murat Güzel, *Uzak Koku*, İz Yayıncılık, İstanbul, 2008, 112 s.

Önce gövdesi girdi içeriye, sonrada başı. Tebessümü hiç eksilmemişti. Yüzündeki çizgiler gittikçe kendisini belirginleştirse de, eskisinden daha bir dinç görüntü hâkimdi üzerinde. Ağır aksak adımlarla ilerledi. Göz çukurlarının içerisinde kaybolan bakışlarını etrafta gezdirirken, gülümsemesi kırmızı koltuğa oturana kadar gitmedi. Çıt çıkmıyordu. Sessizlik... Her yanı kaplamıştı.

Dışarıda birazdan sağanak yağmur başlayacaktı. Haberlerde öyle söylemişti alında çizgiler olan, saçları beyaza tutmuş, gözleri irice haber spikeri. Yağmura aldırmadan ilerleyecekti Yusuf, küçük bedenini sürükleyerek ve annesine gidecekti. Yağmur istediği kadar yağsındı, umurunda olmayacaktı. O annesine gidecekti.

Ağabeyinin gözlerine baktı. Buğulu, yaşlı gözler. İnsanlar sıra sıra dizilmişti odada. Cenaze evi miydi evleri? Bu insanlar neden toplanmışlardı ki? Annesine bir şey mi olmuştu da kendisine söylenmiyordu? Oturduğu yerde geriye biraz daha çekildi. Ellerini boğründe birleştirdi, küçük bedenini biraz daha çekti kendisine doğru. Daha da bir küçülmüştü, küçük Yusuf beden.

Babalarını kansere yenik vermişlerdi. Babasının vefatı kardeşlerini sarsmıştı. Kendisi hatırlamıyordu babasının vefatını. Sadece hatırladığı, bir yığın insanın evlerinde toplanması, kendisinin de teyzesinin kucağında, teyzesinin akan gözyaşlarına bakmasıydı. Başka hiçbir şey hatırlamıyordu. O zaman dördüne yaklaşmıştı. Şimdi yedisini çoktan aşmış, okula başlayalı bir yıl olmuştu.

Aldırmadı Yusuf. Dışarıda yağın sağanak yağmura inat olsun diye değil, sadece annesine kavuşmak için, kollarında bir kez daha uyuyabilmek için, “Benim küçük Yusufçüğüm” sesini yeniden kulaklarında duyabilmek için attı adımını. Yağmur şiddetini hızlandırdıkça, Yusuf da adımlarını sıklaştırıyordu. Alnından süzülen yağmur taneleri burnuna, oradan da gözlerine ve yanaklarına damlıyordu. Aldırılmıyordu Yusuf, yağmura inat değildi ama aldırılmıyordu işte. Küçük bedeni annesine bir adım daha yaklaşıyordu.

Ablası yaklaştı Yusuf'a, başını kollarının arasına aldı. Alnına kocaman bir öpücük kondurdu. “Geçecek Yusuf'um geçecek” diye fısıldadı ve o da sustu. Geçecek olan neydi? Ve bu neden bir türlü geçmiyordu? Hiçbir şey bilmiyordu Yusuf. Sadece bakışlarını gezdiriyordu etrafta, ablasının kollarıyla kapattığı gözlerini yarım yamalak aralayarak.

Göz göze geldiler önce. Bir süre bakıştılar. İlk tebessüm eden anne olmuştu. Sirtında ağırlaşan okul çantasını sağ omzundan sarkıtarak yere bıraktı ve olanca gücüyle koştu. Kolları ne kadar da genişti. Kendisini kavradığı, sarıp sarmaladığı gibi, şu kocaman dünyayı da alabilir miydi? Bir kedi sokulmasını andıran görüntüsü ile annesinin göğsüne bıraktı minik bedenini. İlk defa cümleler gırtlığında düğümliyor, ilk defa avuçlarının içi terliyor, ilk defa nefesi daralıyordu. İlk defa anne kokusu bilmediği toprak kokusuna benziyordu. Ne kadar da özlem duymuştu. Oysa sadece bir gün ayrı kalmışlardı. Bir gün. Sadece... Bir asır... Ablasının kolları annesi gibi sarmıyor, kokusu toprak kokusunu andırılmıyordu.

Ablasının kollarının arasından görebildiği kadarıyla gelenleri süzüyordu. Yüzündeki tebessüm bulutunu andıran dayısının yüzüne bir kez daha baktı. Annesine ne kadar da benziyordu. Odanın içi her geçen dakika kalabalıklaşıyordu. Boğulduğunu hissetti. Nefes alması zorlaşmaya başlamıştı. Ablasının yüzüne baktı. Gözleri ağlamaklıydı. Sesi çok kısık çıkmıştı. Bir kez daha seslendi. Öncekinden daha bir gur

I

Her doğumun vaftizi biraz taşralardan sorulur
Üvey doğar babalar orda çocuklarından
İnce belli duyuşların şehrinde yudumlanan
Bir fal belki susmayı bakışlarda köpürten ay

Seni hep öyle huysuzlanmış dilemek istedim fincanlardan
Yağmursundur boyuna ve buğday tenli bir kelime

Nasıl hafiflemiş girdiysem, dönmeyen kapı kilitlerinden
[önce

Ertesi günlere yamyası yaslanıp kalmak istedim
Tek bilinmeyenli bir denklem gibi kendimle baş başa
Zahiriydim bugüne geleceğe iftihar listesindeyim

Benim, dağların kamasız ve tüfeksiz
Yol kesen haramisi aşkının rüzgârıyla

Hem soyundum hem giyindim her kentin huylarını
Yüksek rakım tepelerden geceye doğru indikçe genişleyen
Sönmüş bir balonun intizamlı gidişiydim göklerde
Böyle dolambaçlı yırtılmayı perla palas bir sokaktan
öğrendim

II

Hayata inişinden tutunurdu tramvaylara
Lağımlara yokuş hayaller kurduran adam

O ki bir balıktı, bilirdi, çaparılere doğru yüzerken
Suyun dilemmasına doğru bükülmeyi
Sen sokakları öğrenmişsin şehirlerin dilinden

Dili sürtük imlalarla savuşturduğün hüznlerden
Böyle solar zamanla tin, elişi kâğıtlarında tanrı

Hangi odasından kırılmışsam acımın kerpiçti bütün evler
İkinci el damıtılmış sızma bir aile çatılarda
Kıssa, hani erkenden eve gelirsın ya ertesi mevsimlerden
Yerini plastik kokan vazolardan anlarsın

Ey tufan! Yeni bir yok oluş birikiyor
Boşluğa sürüklediğın kumdan!

30 Eylül - 12 Ekim 2010

çıkılmıştı sesi. Göz göze geldiler. Abla buğulu gözlerle baktı küçük bedene. “Boğuluyorum.” Ablası bir anlık şaşkınlık yaşadı. “Kollarımdan mı bir tanem?” Sesi titrek çıkmıştı. “Hayır.” Yutkundu. Buğulu gözlerle bakan ablasının gözlerine dikti gözlerini “Annesizlikten...”

ELMADAN ISIRIK

Remzi TUNTAŞ

İzmir'de, hani o bazıları tarafından çok sevilen Göztepe'nin sahil kısmındaki bir apartmanın kapıcısıydı Veli. Apartman sakinleri O'na Veli Efendi derdi, cadde üstünde çalışan tüm kapıcılar gibi Veli de, isminin devamına "Efendi" takısını almıştı fakat yirmi yıllık meslek hayatında, bir gün dahi efendi sözcüğünün anlamını ve ismine yakıştırılışının kaynağını araştırmamıştı. Böyle bir şeye gerek yoktu zaten.

Yukarıdaki, gerekli olduğuna inandığım açıklamadan sonra, ben de Veli Efendi diyebilirim kendisine. Aslında tanışıklığımız yoktur, O'nun görev yaptığı apartmanın yanındakinde yaşadım ben, dolayısıyla her gün karşılaştık ve her karşılaşmamızda da selamlaştık, aynı mahallede oturan insanların yapması gerektiği gibi, ancak durup muhabbet etmezdik çünkü anlamsız olurdu, ne hakkında konuşacaktık ki? Baş selamlaşması yetip de artıyordu, ikimiz de iki farklı vücuttaki aynı merkezden çıkan bir komutla başımızı sallıyorduk birbirimizi gördüğümüzde. Basitçe, seni tanıyorum, varlığından haberdarım anlamı taşıyabilir aramızdaki selamlaşmalar. Haricinde Veli Efendi hakkında bir şey bildiğimi söyleyemem, mülayim dış görünüşünü değerlendirerek, ipin ucunu kaçırmadan ayrıntıları aktarmak dışında fazla seçeneğim yok yani, zira, bence dış görünüş, karakter hakkında çok fazla ipucu içerir.

1.60 boylarında, kırklı yaşların başındaymış gibi görünen bir adamdı. Saçları henüz ağarmamıştı ve hep kısa kesilmiş olurdu ki ense kısmından kelinin her daim görebilirdiniz. (Neden görmek isteyesiniz?) Bıyıklıydı, ama öyle pos bıyıklı falan değil, zar zor birikmişti sanki bıyıkları, nereden bileyim, sanırım kılsız bir adamdı, sakalı falan da çıkmıyordu, (O'nu bir kere bile kirli sakallı halde görmediğime emin sayılırım.) favorileri çok kısa ve kulakların başlangıç noktasındaydı. Yakışıklı değildi, hatta çirkindi, sempatik tavırları da yoktu, yine de insan iyilik seziyordu Veli Efendi'nin içinde. Mülayimlik akıyordu suratından, elinizdeki değerli eşyayı gidip O'na bırakabilirdiniz ve emanetinizi kayba uğramadan geri alırdınız, gözü gibi bakardı, eminim.

Veli Efendi'nin kim olduğunun kısa detaylarına geçmeliyim şimdi de. Bir şey söylesem hemen öncesinde, belki daha iyi hissedeceğim. Anlatılacak öykünün girişini hazırlamak zor, hakikaten, atlanmaması şart olan bazı ayrıntılar, mutlaka söylenmesi gereken bazı sözcükler var ki, hikâyede soru işareti kalmasın. Yani, anlatıcı, hatta sorumlu-anlatıcı olmamın verdiği görev bilinciyle ve değerli izinizle, Veli Efendi'nin İzmir'e 1990 yılında taşındığını, karısı ve üç çocuğuyla apartmanın bodrum katına yerleştiğini ve o günden beri, bayram izinleri haricinde memleketi Afyon'u hiç ziyaret etmediğini, üç çocuğundan iki erkeğin evlendiğinin, bir tanesinin O'na iki torun verdiğini, kızının ise gündelikçilik yaptığını ve hâlâ anne babasıyla yaşadığını, Veli Efendi'nin cadde üzerindeki diğer apartman kapıcıları ve sakinleri, market, bakkal, fırın, kasap, eczane, berber, lokanta çalışanları tarafından çok sevildiğini belirtmek isterim. Üzerimden bir yük kalktığına göre, bendenizin nasıl sorumlu-anlatıcı olduğumu açıklayacak ve hikâyenin selameti uğruna fikirlerimi kendime saklayacağım - saklamaya çalışacağım. Tek bir cümle yeterli açıklama için: O gün, ben de oradaydım.

Hava kararmaya başlayınca, dışarda çalışanlar evlerine dönmek üzere yola çıkarlar. Kapıcıların ise, herkes evlerine dönerken, halletmeleri mesleklerinin tanımında neredeyse yazılı olan bir işleri daha vardır: Apartmanda yaşayan herkesin

ihtiyacını sormak, varsa listelemek ve temin etmek. Apartmanda ters giden bir olayda, ilk başvuru kişi de kapıcı olduğundan, söz konusu mesleğin yirmi dört saat, sürekli icra edildiğini söylemek veya düşünmek çok da yanlış olmaz. Veli Efendi de, apartman sakinlerinin ihtiyaçlarını sormuş, hepsini küçük not defterine yazmıştı. Caddede, iki süpermarket bulunuyordu. İstekler arasında sebze-meyve vardı, süpermarketlerden yalnız bir tanesi sebze-meyve satardı ve o da Veli Efendi'nin gitmeye alışık olmadığı idi. Fakat o akşam oraya gitmeliydi ve tüm ihtiyaçları oradan karşılamalıydı; iki süpermarketin aralarındaki rekabeti de hesaba katarsak, birisinin baskısını, marka ve ismini taşıyan poşet elinde, ötekine gitmek ayıp kaçardı, Veli Efendi, ne alışık olduğu süpermarketteki arkadaşlarını gücendirmek, ne de tanımadığı süpermarkette çalışanlar tarafından ayıplanmak isterdi, böylece tanımadığı çalışanların bulunduğu süpermarkete gitti.

Hemen girişte, kasaların yanında bir güvenlik görevlisi çekti dikkatini. İçinden, "Hayırdır." diye geçirdi, süpermarketlerde güvenliğe ne gerek vardı, banka mıydı burası? Selamını eksik etmedi, neticede yirmi yaşlarındaki genç adam da ekmek parası için çalışıyordu. "Hayırlı işler." diyerek geçti yanından, güvenlik görevlisi gülümseyerek başını salladı. Bu esnada ben de meyve ve sebze bulduğu reyondaydım, güvenlikçi adamın yan tarafında, söylemek şart değil fakat biraz biber, domates ve soğan alacaktım. Müşteriler satın alacaklarını kopsun diye oraya konan naylon poşetleri tek tek kopartıp, iki yüzü de birbirine geçtiğinden, açmak gerekiyordu, tırnaklarını çok kısaydı ve kısa tırnaklara ezelden beri beni izleyen beceriksizliğim eklenince, hayli vakit kaybediyordum.

Veli Efendi bana doğru yaklaştı, göz göze geldik ve selamlaştık, yine baş sallayarak. Göz ucuyla O'nu izledim, ustalıklı bir naylon poşet kopardı ve açtı, domatesleri de dikkatle kontrol ederek torbasına doldurdu, düğümledi torbayı ve alışveriş sepetine koydu, elmalara yöneldi. Ben de biberi henüz torbalayabilmişim, domatese davranacaktım ki, Veli Efendi'nin bir elmadan ısırık aldığı gördüm. İthal elma, en pahalısı, yeşil, lekesiz, çürüksüz, kurtsuz. Yavaşça çiğniyordu onu, dev bir ısırığı aldığı ve dişleriyle, tadını test ediyormuş edasıyla, misafirine elmalı turta yapacak olan entellektüel bir gurme havalarda ve bilgiçliğinde çiğniyordu. Durum komiğime gitti ve gülmek için zor tuttum kendimi, niçin saklayayım? Beş saniye sonra güvenlik görevlisi Veli Efendi'nin yanına geldi ve ne yaptığını sordu, ısırılmış elmayı göstererek.. Elmayı beğenen Veli Efendi ise poşedi onlarla dolduruyordu. Devasa ısırığıyla kocaman bir çukur açtığı elma ise satışa hazır diğerlerinin yanında.

"Tadına baktım." dedi, Veli Efendi ısırığı elmayı gözleriyle işaret ederek. "Çok fazla istediler, en güzelinden olsun diye tembih ettiler de."

"Nasıl yani?" dedi güvenlik görevlisi, "Beyfendi, tadına bakamazsınız, onu da torbaya koyun lütfen."

Ben ihtiyaçlarımı almıştım ve yumurtaların yerini bulabilmek için marketin iç kısmına yürüdüm, elimde sepetle. Ve meraklı birisi gibi, orada dikilip, doğabilecek olası tartışmanın çıkması için can atan pozlar vermek istemiyordum doğrusunu isterseniz. Yumurtayı da sepete ekledim ve kasaya doğru yürümeye başladım ki, bağırsaklarla irkildim.

"Bana hırsız muamelesi yapamazsınız!" diye haykırıyordu Veli Efendi. "Beni herkes tanır bu caddede. Herkes! Nasıl dürüstüm bilirler!"

"Tabii beyfendi ama... İsramazsınız işte!"

"Nasıl isramam, sen nasıl suçlayabilirsin beni ha? Dünkü çocuksun sen. Benim torunlarım var biliyor musun? Senin yaşındalar neredeyse."

YILPIZ SİLSİLESİ

Vızıldayarak geçiyor başımın üzerinden

& mermerin bir gözünü kapatıyor erkenden,

Gölgesinin izinde büyüyor sinek.

Etrafımdaki derin kuyuların içinde
karanlığın hırsını tutuyor su
kendi h' iç hışlıtımdan ayrılarak göğe.

Ey yulpız silsilesi! (d) okların yay burcundan
sıçrayan kanın içine sindi bir amip, işte gölge
yayıldı, ve ateşin eleğinden geçti esrarengiz(lik):
Cin ve kırık kâse 'ye döküldü iksir; inliği (n)

Rüyamda melekleri davet eden son peygamber
mermere yansıdı beyazlaştırırken gömülü perdeyi
"bir gözüne."

Öncelikle Veli Efendi'nin yirmili yaşlarda torunu olduğunu
duyunca kısa bir şaşkınlık yaşadım ve kasaya yöneldim, kasiyer
kız da tartışmaya dahil oluyordu bu arada.

"İhsan, sussana, uzatma."

"Beyfendi lütfen." diyordu Güvenlikçi İhsan, "Koyun onu
torbaya veya başka torbaya koyun."

"Beni kimse hırsızlıkla suçlayamaz. Adama bak, peşimden
geliyor, elmayı ısırılmışım diye. Ben kola koyacağım şimdi gidip,
peşimden gelmeye devam et. Böyle şey olmaz. Terbiyesizlik bu.
Yok ya, elmayla domatesi alıp çıkacağım, başka şey almaya
gelmez sizden." dedi Veli Efendi ve kasaya yöneldi yine. Benim
önüme geçiverdi, ben kasadan belli mesafede uzakta duruyordum,
tartışma dikkatimi dağıtmıştı. Ortalıkta bizden başka müşteri de
yoktu. Veli Efendi hâlâ söyleniyordu.

"Sen söyle delikanlı." dedi bana dönerek. "Kaç senedir aynı
mahalledeyiz. En ufak yanlışımı gördün mü benim?"

"Hayır abi, görmedim." diye yanıtladım. Veli Efendi
parasını ödedi, çıktı gitti, güvenlikçi ise suratında siniri temsil
eden bir gülümseyişle eski yerini koruyordu, sıra da bana geldi.

"Menemen yapacaksınız ha?" dedi kasiyer kız, gülüyordu
yüzüme.

"Evet." dedim ve parayı ödeyip çıktım.

Söylemesi ayıp, menemeni yerken düşündüm, müdahale
etmeli miydim, ortalığı yatıştırabilir miydim diye. Ne
yapacaktım dedim sonra, elmanın parasını ben ödeyeceğim mi
diyecektim. Üzücü bir tartışmaydı ve beni de çaresiz,
eylemsizliğime söver halde bırakmıştı, üç yumurtalı ve hem de
soğanlı menemenin tadını almamı engelleyecek kadar etkiliydi.

Aynı süpermarkete sonraki gidişimde, güvenlik görevlisi
değişmişti. Kasiyer kıza sordum, işi bıraktığını söyledi. Günler
geçti ve Veli Efendi hiç görünmüyordu. Ne olduğunu merak
ettiğimden, bizim apartmanın kapıcısıyla konuştum.

"Herhalde ayrıldı işten." dedi. "Taşınmışlar."

"Herhalde'si fazla, ayrılmış işte." dedim ve gittim yanından.
Sonrasını bilmiyorum, sonrası şu an çünkü.

ESKİ BİR KİTAP GİBİ

orada, öylece, unut(tur)ulmuş tarih gibi
hacer-i esved gibi köşede
yüzünü seçmek imkânsız
sırtını dayadığı duvardan kefiyesi olmasa,
olmasa feri kaçmış
iki kara delik gibi gözleri,

geçmişle konuşuyor arada bir
havayı savuran elleriyle
dişsiz ağzının çeperini silerek.
kaybolmuş dudaklarına tutunmuş
eski bir gülümsemeye
ufka değil, toprağa diyor gözlerini.

nefsini törpüleyerek,
bir tas su iki lokma ekmekle,
yaşıyor toprağa karışarak.
duyduğu; dünün artık sesleri...
allı yeşilli bir gelin geçiyor gözlerinden
film gibi desem bilmiyor ki filmi.

dönerek semahını evrenle,
toprağı sıvazlıyor eliyle.
hüseyin'e ağlıyor havar da havar
her dile benziyor biraz dili
yitik bir ülkenin destanını okuyor susarak
derin, eski bir kitap gibi...

SEKİZ GÖLÜN YARASI

göçebe akşamları çıkardım yola
bir alevi söndüren bedeni
bir balığın gizli düşüncesi
sesli duygularını tanırdım
kuşuna doğru yürümeli derdin
açarak tüm kapıları duvara
en derin çukurları göllerin

bir bozgunun inceliğinde
kendi zehrimizi biçerdik
bekleyen giz
sol gözümün ışığı
yuvarlak rekabet

ölüme doğru susardım
evimiz bir kadeh şakırtısı
alınmda şiir, duman, gerçek
sekiz gölün yarası

bir trompet inceliğinde
denizden düşen kelebek

RESMİ MASA

ciddi bir masanın acı lokması ağzımda, eveleyip geveliyorum biraz, damağımla her şey arasında şu saksıyla sözlerim arasında, usumda kırılan bir odayı, alıp boşaltıyorum boynu bükük begonyaya, seninle benim aramda uzayıp duran, sündükçe sertleşen yasa, aramızda gezinen çocukta kıvrılan saçlar gibi tarıyorum gözlerindeki endişeyi, ağzımda duruyorken acı lokma sanıyla gerçek arasında, rüyayla gözlerin, geçiyorum bu lokmayı düşürmeden; çocukların düşlerinden uzak tabağa hep koşuyorlar köşelere değin, sonra bir daha geçiyorlar soğukluktan, kıldan yakınlıklar kurarak ağızlarında cümbüşlü bir gemi ve gemilerle benim aramda susuyor acı lokma beni tutan mesafeli bir yasa, sağda duran kirli bıçak, kırılan ışık solumdaki kaşıқта, çalar yüreğimi ikide bir sorma bu lokmayı atsam, irasam abes duran ütülü incelikten, yığınların konuşulduğu söyleşinizden, kalksam ne derler sonra, bu resmiyeti ben de sökmem, dişler gibi masaya takılmış, kollar gibi gölgeye, tescil için kimliğime çakılmış, hiçbir dakika oysa sökülmek mi gerek illa! sevmek: özgürlüğün ılık kapısı, senin karşılarda duran bütün imgeni düşünedürmek acıyla senle imgen arasında şu dikenli geven, iştah uzvu bir deri, şehvet uzvu beden, seni düşünmemi engelleyen çoğalıyor bekleyen acı lokmalar, *Garsonisra* iyi yapıyor işini, gün doğumunda gözlerim batıyor manzaraya, "vayyy!" diyor sabah, "gene mi!" , sandalye, konsol: "yine mi?", işte bu benim gündeğumlarından apardığım ilk lokma
- bunları ilk kim davet etti bilmem, sen biliyor musun Neriman(1)? şu umut kıran taşlara, kendini vuran denizden, her gün çevrilen sayfaların ışıklı gözlerinden, anlıyor musun? kim evetledi bu masayı? bu düzene inanıyor musun?
- öylesi günlere batan olmaksansa, olmadım yere batan Neriman, içinde sular damıtılan uyku, dudaklarda tutkulan sigara.

(1) bir alfabenin dizgesinden düşürülmüş çiçektir Neriman. Sağına bakar idari bir levha, akıl taşları giysisine yön veren, soluna bakar resmi bir eda, onu evine bekleyen, önüne bakar yol geçen hanı, onu tarlalar boyu süren, yüce raflarda toz biriktiren, doğumlar bekleyen ana yasa. Neriman:

- sorduğun soruya bak. şaka mı bu İsmet! seni adam sanırlar, çatalında kısmet. yutamadığını söylemem. az daha sabret. bu masaya bağlılığım, kıçımdaki nispet. çirkinliğim daha güzellerden, güzelliğim daha çirkinlerden; resmiliğim daha sivillerden, sivilliğim daha resmilerden; evliliğim evsizlerle, evsizliğim evlilerden. beni buraya düşüren dilimdeki kispet. hovardalar destemde, çakallar ensemde, sakiller, sayrılar tabağımdaki porselende. ben tutarım kendimi, sen de tut no'lur! kötülerin dünyasında kötü ol, düşeceğini vehmet.

II.

yemediğime, yutamadığıma yargılandım; tabağa konulan yemeklerdeki sakızlaşan heceleri. evime bir gün gümüşlük alacak oldum ve iştahsızlığımı geçdirecek bir köpek, alamadım ben bu işin ciddiyetinde kaldım Neriman, ilk lokmada biraz da, eveleyip geveliyorum yutmak üzereyim, utanmadım ağzımda tuttuğuma bu durumu, utancı çöpe de atamadım günlerce taşıyadurdum ağır bir masanın üstünde, yutsam ölecekti belki bu soğukluk bir bakla değildi bu ama sakladım, sustuğum da yargılandı, tepkisizliğim... ve bir soru(2) üstüne yutkunduğumda, titredim, benzi solsa da insanın, seçkin meyveler derdim ağaçlardan dünyayı kumadım döngü bu kaçamazsın, bir lokma daha, eveleyip geveledim yine, damağımla her şey arasında, mesela şu avizeyle bizim çocuk arasında dolaşan korku, işte öyle bir lokma; ruhumla etleriniz arasında gezinen mermi, sevgimle nefretiniz arasında saldırgan sövgü, hayatımla cinayetler arasında duran suçlu, musluğumla petrol arasında pis kokulu çıkar; kaybolan kızlar, aranan kimi çocuklar, özlenen eski günler; huzur evlerinde ihtiyar... uzanacak bir anahtar aradım bu karanlığı söndürmeğe, ağzımdaki gözyaşını yuvarladım lokma diye, bir daha al dendi yine sayın tabaklardan, bu tanıklık uğruna, ağzıma yeniden, insanlığımı söktürmeyip loş duldalardan, önüme konan pariltının üstünden, aldım.

(2)-bir daha almaz mısınız İsmet Bey?

-İsmet Bey, bir daha!

- Daha bir, İsmet Bey!

-Biricik İsmet Bey, daha!

‘1,

‘1,

düşlerini yerleştirdi özenle.. düşler duvarların arasına ne için özenle yerleştirilirse..

ne zamandan beri çalışıyor hatırlamıyor, hatırlamalara vakit de yok; sabah servise, akşam eve yetişme telaşı. l gelmeden yemek yapmak, evi toplamak, dalgınlık içinde umutsuzca, ne olduğunu bilmediği bir eksiği gidermeye çalışmak. mak, mak, mak..

mesai uzadığı akşamlar düzeni bozmamak eksiklik hissettirmemek, çoğu yorgun ve bulantılı toklukla l nin açlığına tokluk yamamaya çalışmak. kişi hem yorgun hem aç olabilir mi derken aklı kaydı, bıçak kaydı, nasıl olduysa, pırladı serçe parmağı.. kuşburnu kompostosu da hazır. tabağa parmağı koydu, kaseye kompostoyu.

obur ve yorgun l’ye baktı iştahını kıskanarak. başka şeyleri geldi kıskandığı.. evdeki krallığı, dışarıdaki -köleliğine rağmen- kendisiye aynı işi yapıp daha fazla kâğıt kazanışı, gittikçe genişleyen göbeğinin rahatsız etmemesi bir tarafa verdiği serbestlik ve kafasındakileri pek umursamasa da gövdesindeki tüylerle gururlanışı; bunu l’nin elleri söylemişti, gövdede ağır ve gururlu gezindiği bir vakit gözlerine fısıldayıvermişti. aslında kafasındakilerle de ilgileniyordu eller ama bu ilgi daha kırgın, hani bir zaman dolu olduğu bilinen, boş kafese bakarkenki gibi..

l yemeği yiyince yalancı yatmağına uzanıp yalancı-gerçek adamları dinler. yine öyle yaptı, bu arada yemeği sevdiğini fakat doymadığını imler bir iki söz sözledi. sevinmedi buna, üzülmü de.. bulaşıklarını neden bir kez olsun toplamaz, diye içinden öfkeleniyordu. zaten çoktandır dışından öfkelenmiyordu, belki serçe parmağı olsa içinden de öfkelenmezdi ya da l şaşırarak dahi olsa serçe parmağının olmadığını..

sözlemedi.

ikinci serçe parmağını da pırlattı, bir zaman. l bu sefer görürdü, görmedi..

çok bekledi izledi l’yi değişen bir şey yoktu. hep aynı l, yemek yiyor o adamları dinliyor ki o adamların arasında baksan bakılmayacaklar da çok, onları dinliyor, sonra uyuklaya uyuklaya yatmağına gidiyordu. bazı, hırıltılı sarsıntılı bir ayın, bir zaman özenle düzenlenen, gönülden ve keyifle karıştığı şaşaa ve şimdilerdeki gürültü!.. ayın tarih olmuştu ona sorulsa, ya soğukmezebüfesininönündekikalabalıktabirsosislisandviçalma gibi bir şey..

son günlerde her şey acele olur olmuştu. aceleyle yürüyordu bilmediği bir yere yetişme telaşıyla, aceleyle daralıyor-genişliyordu giysiler, aceleyle kırışıp sararıyordu üstleri, ortaderi, altderi elleri.. ve elleri.. hele elleri, ellerin korkunç acelesi.

sonra tabakta saçlarının kokusunu, kolu, gözleri gitgide oburlaşan tabağa ne varsa, her şeyi.. tabağın dolup, dolduğundan acele boşalışı.

duvarda bir mektup siliniyordu.

kapılar kapatıldı, biri hariç tüm kapılar sıkıca kapatıldı; biri hariç tüm ışıklar sönmük.

soyunup sokağa çıktı kadın

...

MİTOLOJİK HAİKULAR

I.

AŞK TANRISI EROS'A

Eros dördüncü
çocuktur belki, ama
aşk hep birinci.

II.

YILAN SAÇLI MEDUSA'YA

Medusa yine
başı yatık bakıyor.
Ama taş oldum.

III.

KURNAZ HERMES'E

Sen neden çaldın
o inekleri hermes?
Sadece lir çal!

IV.

ZAVALLI SEMELE'YE

Semele yandı
belki, ancak oğlu hep
Hades'e kandı.

V.

GÜZEL AFRODİT'E

Korkma Afrodit,
sen suda boğulmazsın.
Annendir dalgalar.

I.

TANRILARIN KRALI ZEUS'A

Hava yağmurlu.
Zeus'u çağırın tez.
Vurun başını!

II.

YÜZ BAŞLI TYPHON'A

Zeus'u yenen,
Etna'da lav püskürten...
Typhon bir volkan.

III.

ÇOBANLARIN TANRISI PAN'A

Keçi yüzlü Pan,
sürüm sana emanet.
N'olur dikkat et!

IV.

SANAT TANRISI APOLLON'A

Çal altın liri;
Artemis raks etsin.
Ey 'okçu' Apollon!

V.

ŞARAP TANRISI DİONYSSOS'A

Dionysos koy
bir kadeh şarap daha.
Tanrı uykuda.

VI.

ÖLÜMÜN SİMGESİ THANATOS'A

Tartaros'tayım.
Burası cennet değil.
Thanatos doğmuş.

VII.

HIRSINA YENİLEN POSEİDON'A

Nerde Atlantis?
Poseidon'un yabası
abise gömmüş.

I.

ENDAMLİ ARTEMİS'E

Ay tanrıçası!
Bunuel gözü kessin,
Kes sen de ay'ı.

II.

İLK TANRI KHAOS'A

Kosmos'dan önce,
Kosmos'un ta kendisi;
Khaos değil mi?

III.

OKYANUSUN TANRISI TETHYS'E

Balıkçı Tethys
sır çek balıklara, yap
aynalı sazan!

IV.

HİKMETLİ METİS'E

Metis bir tenya
Zeus'un midesinde.
Us/su yok olmakta!

V.

BABA KATİLİ OEDİPUS'A

Şişik ayaklı
Oedipus, kır zincirleri.
Özgürlük seninle!

Gültekin Emre

“Ey fukara-ı cihan” seslenişi yoksulların dünyasından çok akıl fukaralarına bir gönderme. Parçalanmış bir dünyanın coğrafyasında geziniyor, gezdiriyor “melez” şiirlerini Ferruh Tunç. Reklam dünyalarına yaslanır gibi görünürken, aslında hiç de o yana yaslanmadan, öperek “şehla göğüslerinden” “Mollalar”ın pazarına dalıp çıkıyor New York Magazin’i de işin içine katarak. Yer yer çok uzaklardan bakıyor ülkemizdeki her türlü çalkantılı gelişmeye, çoğu zaman da içten ve en içten yaklaşıyor sorular, sorunlar... yumağına. “İnsanları anılarından çıkarıyor”, günümüzle, geleceği bir arada “bir sakatatçı serinkanlılığıyla parçalanmış / geçmiş”le yoğuruyor. Uzun ve öyküsü olan şiirlerini parçalara bölerek, parantez içlerinde anlamları yoğunlaştırarak “makyajsız” bir biçimde getirip önümüze koyuyor ironileri de unutmadan. Güncel göndermeler rahatsız etmiyor, şiirin yapısını bozmuyor “Evet’le ‘Hayır’ arasında” sıkışan -referanduma gönderme yaparak- yüreklerle tercüman olarak. Ya da Irak savaşını, Saddam’ı, “bütçe”li, “manşete çıkanlarla çıkmayanlar”ı, yoksul çocuklar için para toplayan ünlü “kermes”çileri, ... anımsatarak yol aldırıyor şiirlerine. *Melez Zamanlar*’da Ferruh Tunç, şiir dilini farklı bir kulvarda sürdürüyor; özgünlüğü de burada onun şiirlerinin. Alışılmış şiirlerin dışında güncelle anıları bir araya getiriyor, alıntılar da yapıyor, eleştirel bakışını da ihmal etmeden. Muhafız duruşuyla markalaşan dünyaya veryansın etmiyor ama dikkat çekiyor: “Birtakım markalar var, onları tanıyalım.” Ahkâm kesen köşe yazarlarının, “Kurula başkanın, kongreye üye, apartmana yönetici” olanların dünyasına da eğiliyor haksız kazançları, hızlı yükselmeleri de imleyerek. Sözcük oyunları ve ses de önem kazanıyor onda: “ki gecem, gündüzüm, yazım turam, akla karam...” Hemen ardından “şehit cenazeler”ne yöneliyor dikkatimizi: “Evdde yas, bunu da gördüm: / tabutum bayraklara sarıldı / alkışlandım öldükten sonra.” Şu dize de insanın kendi ülkesindeki yabancılaşmayı gözler önüne seriyor: “Bir işgal kumandanı hüznüyle dolaştım yurdumda”. Gençliğinde sıkı devrimci olanların sonradan nasıl saf değiştirdiklerine, nerelere doğru turmandıklarına da dokunmadan duramıyor. “O, teorisi güçlü arkadaşlar, şimdi neredeler?”, “Neden köktenci-liberal oldu büsbütün eski devrimciler?” Sorularla yol alan ve her yönüyle yaşamı anlamaya çalışan bir şair var karşımızda: “Meğer hayat, / yazdığın kâğıt kadar inceymiş bazen...” diyerek yoklukla varlığa gönderme yapıyor ustaca. Şifrelere, kodlara, telekulaklara, çevre kirliliğine, sömürgecilere, emperyalistlere, “Edebiyat Bar”larındaki çevrelere, “Delege”lere, “Modernist Bloklar”a, Avrupalı bürokratların (Eurokrat) tavırlarına, “protestan ahlakın”a, “poetik rontçuluk”a, “çıkarcı çetelerine”... eleştirel yaklaşımını paylaşıyor okurla. “Unutmam mümkün müydü, bütün bunları? / Bütün bunları unutuncaya kadar, unutamam!” Onun için de “Bütün bunları geçici mi, kalıcı mı hafıza”sında tutar. Yazdıklarına şöyle bir açıklama getiriyor: “Karaladım, karalaması olmayanı / yazdım temize çekilmeyeni.” O, iri iri değil, “minicik harflerle” yazar şiirlerini, ama büyük harfle yazılmış kadar etkiler şiirlerini okuyanları. Şu soru da geçmişle bağımızın kopmadığını gösteriyor apaçık: “Anılarımız birbirine bir gün bağlanacak mı; / şimdi, savrulan kâğıtlar gibiler rüzgârda?” O yüzden “Onarılmış anılar” “Yenilenmiş anılar” gibi değil midir? Yazılmayan şiirler yazıyor, kimsenin değinmediği konulara, durumlara, yaşanmışlıklara... değiniyor, Ferruh Tunç.

Dünyanın giderek ırk, dil, din... bağlamında birbirinin içine girdiğini, giderek melezeleşen toplumlar, yaşamlar oluşmaya başladığını mı vurguluyor Ferruh Tunç, *Melez Zamanlar*’daki şiirlerinde? Ben, böyle anlıyorum onun şiirlerini çünkü.

KOITUS INTERRUPTUS

Tam zamanında çekildiysem de geri
Bu odam dediğin küllüğe ellerim sığmadı
Duman yüzünde dirliksiz bir istenç,
Çeşitlenmiş gökyüzünde bir döl bulutu vardı.
Yelden çıldırılmış gibi sarhoş melekler yağdı
Kruvaze bakışları ve altın kalem uçlarıyla
Baş kanlar sığınacak bir delik bulamadı
İz kalmasın için fiber optikle boğazlanan tüsüzler,
Önceden önünde eğildiklerine buyruk dağıttı
Ölü bilinen bizler - kör yığın - dirileceğini anladı
Adına tanrı denilen bu mutlak kaza
Gamzelerinden irin saçmaya başladı
Bir sus sesi kapladı her yanı ol yerine
Kaos paylaşılmanın bir izahı
Kaos artık çok satan bir kitap adı.

Durmadan kabuk ve biçim değiştiren bir dünyada şiirle dünyayı algılamaya çalışıyor Ferruh Tunç soyutlamalar ve sezdirmelerle. Cevat Çapan’ın onun şiiri için yazdıklarına ben de katılıyorum: “Önce uluslararası şirketleri, kültürlerarası etkileşimleri, küreselleşmiş yaşama biçimleri, köy-kent, eski-yeni karşıtlıklarıyla tanıdık bir dünyayla karşılaşılıyor”yoruz Ferruh Tunç’un şiirlerinde. “Emperyal istilalar, / kurtuluş girişimleri... / İç çatışmalar görmüş” dünyamızın insanlarından söz ediyor “Ülke nedir, diye” sorarak: “İnsan... Toprak... Kültür ?” soruları neyi karşılıyor? Ülkeyi mi, insanlığı mı? Çok kültürlü bir yaşamı mı? “-Sevdik diye mahallemizi bütün bunlar belki de: / Hellenik, Romantik, Bizanik, Leventik, Türkik...” Türk olmak, bir bakıma “illa da kozmopolit” olmak mıdır? Kafamız fazlaca karışık o yüzden, bu yüzden: “Kapitalistiz, feodaliz / post-modern ve de oryantiziz”. Şu dizeler de toplumsal kaosumuzu yüzümüze vuruyor: “Kısmen işbirlikçi, kısmen yurseverdirler / Çağdaş, tutucu, laik, dindar, milliyetçidirler / Bazı Türk, bazı Kürt, bazı Çerkez / Eskiden Alevi, sonradan Sünnidirler” bizimkiler. Tarihimizle barışsaksak “Demokrasi siner mi içimize?”

Gelin de yanıt verin bu can alıcı soruya?

Yer yer deneysel şiire de yöneliyor, Ferruh Tunç: “Kakafoni”, “Duvara Yazdığım”, “Tünel Peşrevleri”, “Şifre”, “Unutmak Üstüne Bir Yerleştirme”... Böylece şiirin olanaklarını iyi kullanarak genişletiyor şiirlerinin çemberini, çevresini.

“Melez Zamanlar”, “Sudan Şiirler”, “Başak” bölümlerinden oluşuyor, *Melez Zamanlar*. İlk bölümdeki uzun şiirler öteki bölümlerde sürmüyor, daha kısa şiirlerle karşılaşılıyor. Son bölüm espri yanı ağır basan çok daha kısa şiirlerden oluşuyor. “Bırak kalemi defteri / geleceğe bakmak için // Şair, arkeoloji okuyor.” (*Gündem*). “Midasin kulakları eşsek... / Devletin kulakları fil!...” (*Kulak Farklı*)

Şu üç dize *Melez Zamanlar*’daki Ferruh Tunç şiirini özetliyor bana göre:

“Biz yine de, geçmiş zamanlara ait hayatları
gelecek zamanlarda yeniden doğurmak için
bitmeyen şimdilerde prova ederiz.”

Değişik coğrafyalarda gezinen, fiziki coğrafyası çarpıcı, farklı şiirlerden oluşuyor, *Melez Zamanlar*.

GÖZLERİN

Ne kadar güzel gözlerin,
Bir bahçe gibi.
Her aradığımı bulurum,
Çocuk olurum
Gözlerinin içinde.
Ruh müsterih;
Çocuk olmak kolay;
Kaçmış mevsimler,
Gözlerindedir

İstanbul, 1940

BİR KUŞ

Dingin ata vurulan
Kamçı gibi
Vuruyor
Keskin sesini bir kuş,
Tembel geceye.
Ne umar karanlıkta
Şu geniş parlak sudan,
Uyuyan ağaçlardan?

1985

ÇİÇEK KUŞATMASI

Çekti ateşten
elini çoban.
Kaşağı kokuyor
çiftçi evleri.
Döndü atların, bozkıra yönü.
Kokuyor umutlu bahar.
Geçiyor
bir bir önümüzden
bülbul kokulu akşamlar.
Çiçek kuşatmasındayız şimdi.
Söyle,
nerde yalnızlık?

Çiftlik – Karacabey, 09.05.1985

GÜL

İki kaşım arasında
Her zaman inatçı
Zarif
Bir gül

İyi şeyler yer içer
Açılır yaprakları

Ağzı gürül gürül
Şarkılı
Herkeseye yetecek yeni barışın
Taze meyveleri.

(uzakmış
zormuş
insanlar ‘ben’den yapılmış
ona ne...
alınımı gül bahçesi sanıyor!)

Hem gül hem inat
Dikenleri pamuk

İki kaşım arasında
İnatçı, zarif
Bir gül oturur
İyi şeyler yer içer
Açılır yaprakları.

(Birinci sayfanın devamı)

Özet-vurgu:

Arkadaşlar!

‘Ortalama şiir’ mevzuunu anlamak istemeyenler için özetliyoruz: *Akatalpa*, 130 küsur aylık bir süreçte –*şiir olma ihtimali bulunan metin yazma ihtimali bulunmayan*– ortalama şair ve şiircilerin yazdıklarına yer vermektan kaçınan bir dergi olmuştur. Bizi dergiler ormanında, bir iki türdeşimizle birlikte özel kılan ana niteliğimiz budur.

Nitekim internet ortamındaki İTÜ Sözlük’te, kimliğiyle ilgili en küçük bir fikrimizin bulunmadığı “kaplankaplan” rumuzlu bir kardeşimiz, dergimizi şöyle tanımlamış: “belirli bir düzeyin altındaki sahte şiir, şairlere yüz ve yer vermeyen, fiyat performans yönünden halihazırdaki en tercih edilesi şiir dergisi, süreli yayın.” (03.11.2010 18:03)

Teşekkürler, esenlikler, Sevgili Arkadaşlar! –*Akatalpa*

Yayın Yönetmeni	: Ramis Dara (Mollagürani Mah. Teker Sok. No: 8, Osmangazi-BURSA. <i>Gönderilerin bu adrese değil, aşağıdaki PK adresine yapılması önemle rica olunur.</i>)	Katkı Payı	: 25 TL.
Yayın Danışmanları	: İhsan Üren, Gültekin Emre, Serdar Ünver, Yalçın Oğuz.	Posta Çeki	: Ramis Dara adına açılmış 6025702 numaralı hesap.
Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü	: Tülay Elal Muş (Barış Mah. Adalet Sok. Adaletkent Sitesi H Bl. D: 3 Nilüfer – BURSA)	Banka hesabı	: Ramis Dara adına Finansbank Fomara Şubesindeki 21329696 numaralı hesap.
Yazışma Adresi	: Ramis Dara PK 68 16361 Ulucami – BURSA	Baskı	: Akın Erim Matb. Hocalızâde Cad. 7/27 Setbaşı – BURSA
Yayın Türü	: Yaygın süreli yayın. ISSN 1305 – 7685		
E- Posta	: akatalpa@hotmail.com		

Ocak 2000’de Bursa’da Ramis Dara, Melih Elal, Serdar Ünver, Ali Özçelebi ve arkadaşları tarafından kurulan şiir ve eleştiri ağırlıklı aylık edebiyat dergisi *Akatalpa* (www.akatalpa.com), şair ve yazarlarının bağışladıkları telifler, İhsan Üren’in ve başka bazı şiir dostlarının sürekli katkısıyla yayımlanmaktadır.

